

SZAKDOLGOZAT

Csomorné Dávid Anett

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Vidékfejlesztési Agrármérnök
alapképzés

**Területi egyenlőtlenségek az Észak-Magyarországi régióban
fekvő Putnok és Szikszó vonatkozásában, az egyenlőtlenségek
csökkentése településmarketing eszközökkel.**

Belső konzulens: Prof. Dr. Káposzta József
egyetemi tanár

Belső konzulens intézete/tanszéke:

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék és Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Csomorné Dávid Anett

Károly Róbert Campus
2024

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	4
I. 1, A téma választás oka	4
II. Hipotézis	5
III. Irodalmi áttekintő	6
III.1, Területi egyenlőtlenségek meghatározása	6
III.2, A tér megjelenési formái	8
III.3, Gazdasági növekedési elméletek	9
III.3.1, Neoklasszikus növekedési elmélet	9
III.3.2, Regionális növekedési modellek	9
III.3.3, Exportbázis-elmélet	10
III.3.4, Endogén növekedési elmélet	11
III.3.5, Polarizációs teóriák	12
III.3.6, Növekedési pólusok elmélete	12
III.4. Centrum-periféria viszonyrendszer	13
III.5. A településmarketing szerepe, helye a területi egyenlőtlenségek csökkentésében	14
IV. Területi egyenlőtlenségek Magyarországon	19
IV.1, Magyarország területi felosztása, régiói	19
V. Putnok és Szikszó összehasonlítása a területi egyenlőtlenségek viszonylatában	24
V.1. Putnok városa	24
V.2. Putnok a jelenben	26
V.3. Stratégiai fejlesztési terve	29
V.4 Putnok város S.W.O.T. analízise	32
V.5. Szikszó városa	33
V.6. Szikszó a jelenben	34
V.7. Stratégiai fejlesztési terve	38
V.8. Szikszó város S.W.O.T. analízise	42
VI. Összegzés	43
VII. Mellékletek	48

I. Bevezető

I.1, Téma választása oka

Érdekes és egyben elgondolkodtató tény, hogy a különböző területek eltérő adottságokkal, nem azonos fejlettségi szinttel rendelkeznek. Ez igaz globális szinten is és lokálisan is. Minden földrészen országhatárokkal tagolt államok találhatók, ahol emberek élnek társadalmakba szerveződve. Azonban egy kontinensen található országok között is lehetnek óriási különbségek, egy adott országon belül is, de még az adott régió területein belül is. A különbségek gazdasági és társadalmi szinten érezhető jelenségeket produkálnak.

Ha nem globális szinten gondolkodunk, hanem a szűkebb környezetünkre fókuszálunk, adódik a kérdés, az Európai-Unión belül a tagországok miért mutatnak ennyire eltérő fejlettségi szintet? Országhatáron belül, a regionális szinten tapasztalható különbségek miért ilyen erősek? Milyen tényezők húzódnak meg a háttérben, amik ezeket a különbségeket generálják? Milyen lépéseket kell tenniük a kevésbé fejlett területeknek, hogy megindulhassanak a fejlődés útján? A gazdasági fejlődés hatására a társadalmi változások is megindulnak? A gazdasági fejlettség egyenlő az egyén szintjén mérhető jóléttel?

Ezekre a kérdésekre kísérek meg választ adni a dolgozatban. A kérdéskör roppant bonyolult, hiszen már a kérdések sokaságából látszik, hogy lehetetlen egyetlen mondattal válaszolni. A kiváltó okok sokasága pedig még bonyolultabbá teszi a kérdéskört. A tényezők nagy száma és azok kölcsönhatása negatív hullámként söpörhetett végig több település, esetleg régió életében. Az okok feltárása, a különböző behatások mérhetősége megdöbbentő, mégis valós képet tár az érdeklődő szeme elé. Mindezeket túl talán még érdekesebb a lehetséges megoldások számbavétele. Milyen lehetőségek adódnak egy település életében a fejlődés előmozdítása kapcsán és azokat milyen módon alkalmazva lehet maximálisan kihasználni.

A tényfeltárás és a negatívan befolyásoló tényezők megismerése után legfőképpen a megoldás keresésre, opcionális előre mozdító irányzatokra szeretnék koncentrálni. A jövőbe tekintés és a remény alapeleme minden egészségesen gondolkodó embernek, szervezetnek, társadalomnak. Ez a gondolat a tér dimenziójában sincs másként. Ezért foglalkoznak területfejlesztéssel szakemberek, kutatók, közgazdászok. A jó irányzatok alkalmazásával, megfelelő stratégiák kidolgozásával és azok helyes alkalmazásával a területi egyenlőtlenségi problémák orvosolhatóvá válhatnak. Legalábbis ez az a tézis, ami sok szaktekintély életének mozgatórugója.

Megkülönböztetett figyelmet kívánok szentelni a településmarketing eszköztárának, azok helyes használata által elért eredményeknek. A marketing ezen irányzata már nélkülözhetetlen elem a fejlődni kívánó települések életében. Nem az a kérdés, hogy a települések, mint szervezetek alkalmaznak-e marketing eszközöket hanem, hogy azokat milyen mixben alkalmazzák a maximális hatás elérése érdekében. Számomra pont ez az a titkos összetevő, ami izgalmassá varázsolja a sokszor kilátástalannak tűnő helyzetet.

II. Hipotézis

Dolgozatomban azt a feltevésemet próbálom meg bizonyítani, hogy a térben fennálló területi egyenlőtlenségek mértéke csökkenthető a településmarketing eszközeinek használatával, jól átgondolt és kidolgozott stratégia megalkotásával és kivitelezésével.

Ehhez két, azonos régióban található települést, hasonlítok össze. Putnok és Szikszó városának összehasonlítása révén próbálom bizonyítani a feltevésem helyességét. Mindkét település az Észak-Magyarországi régióban található és mindkettő városi ranggal rendelkezik. Hasonló lélekszámmal bírnak, adottságaik némileg eltérnek, de alapvetően nincsenek nagy különbségek. Továbbá mindkét településnek a régiót súlytó nehézségekkel kell megküzdeniük. Ennek ellenére az a megállapításom, hogy a „városversenyben” Szikszó városa eredményesebb, mint Putnok.

Mivel a településmarketing, mint stratégia és eszköztárának használata végsősoron a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez járulnak hozzá, véleményem szerint kiemelt jelentőségű és hiánya a területi egyenlőtlenségek kialakulásában és mélyülésében is szerepet játszhat.

Ennek alátámasztására a két település jelenlegi helyzetét és az általuk alkalmazott stratégia hatását kívánom vizsgálni. A fennálló, térben létező területi egyenlőtlenségek létezése nem kérdés, erre vonatkozólag számtalan tanulmány látott napvilágot, az adott terület vonatkozásában lehetséges növekedési elméletek szintén ismeretesek tudományos körökben.

Azonban a településmarketing használatának, illetve jól használatának hatásai a területi egyenlőtlenségek csökkentésére még gyerek cipőben járnak. Mint ahogy a vidékfejlesztés nem azonos a területi fejlesztéssel, a településmarketing nem azonos a városfejlesztéssel, vagy településfejlesztéssel, de azonos célt szolgálnak, a vidéki térségekben élők életminőségének javítását, a vidéki térségek népességének megtartását, a munkahelyteremtést és az életkörülmények fejlesztését.

Kutatásomban szeretném megjeleníteni a helyiek tapasztalatait, benyomásait, hogy mit és mennyit érzékelnek a helyi városvezetés településmarketing tevékenységéből. Illetve választ keresek arra, hogy a településmarketing eszköztárának használata miként befolyásolja a területi egyenlőtlenségek alakulását.

III. Irodalmi áttekintő

*„A gazdaság és a társadalom fejlődése térben mindig egyenlőtlen.”
(Rechnitzer-Smahó, 2011)*

III.1 Területi egyenlőtlenségek meghatározása

A települések vizsgálatának megkezdése előtt szeretném a témát az alap meghatározásoktól elkezdve bemutatni, illetve értelmezni. Mit is értünk tulajdonképpen területi egyenlőtlenség alatt, ezeket milyen tényezők váltják ki, milyen lépéseket kell tenni ahhoz, hogy ezeket az eltéréseket csökkentsük, vagy megszüntessük? Létre jöhet-e egyensúlyi állapot? Erre a kérdéskörre fókuszálva a hazai és a nemzetközi szakirodalomban keresem a válaszokat.

Az emberiség történelmének végig tekintésével egyértelműen kijelenthető, hogy a térben megjelenő különbségek alakították, befolyásolták az emberi társadalmak fejlődését, mindennapjait. A tér által hordozott pozitív, vagy negatív tulajdonságok szolgáltak alapjául a társadalmi szerveződéseknek, a gazdaság kialakulásának. A kézzel fogható, fizikailag testet öltő jellemzők voltak alapelemei egy település, később városok, városállamok megjelenésének.

Az ipari forradalmat megelőző történelmi időszakban a mezőgazdaság, vagyis az élelmiszertermelés lehetősége volt a záloga az életnek. A kedvező természeti adottságokkal bíró területek nagyobb vonzerőt jelentettek az embereknek, hiszen ezeken a területeken nagyobb eséllyel gazdálkodtak sikeresen, tehát a túlélés esélyei jobbak voltak, mint más természeti erőforrásokban szűkölködő területek esetében. A legfontosabb tényezők a termőföld és a megfelelő mennyiségű édesvíz készlet, valamint a legelők fellelhetősége volt. Hagyományosan ezek a területek voltak a legkorábban és legnagyobb számban lakott területek. A mezőgazdasági termelés mellett, illetve annak fejlődésével párhuzamosan a kereskedelem szerepe is meghatározóvá vált. Tehát a jó megközelíthetőség, az infrastruktúra fejlődését eredményezte, persze az adott kor adottságainak megfelelően. A későbbiekben a tengeren folytatott kereskedelem, felfedező utak szintén jelentős szerepet tölthettek be, vagyis a tengeri kikötővel rendelkező települések helyzeti előnyre tettek szert.

Az ipari forradalom megindulásakor a különböző területeken megtalálható ásványkincsek eredményeztek különbségeket a területek esetében. Nagy-Britannia, mint a klasszikus ipari forradalom színtere bőségesen profitált területi adottságaiból. Fejlett mezőgazdaság, jó tengeri kereskedelmi és belső útvonalak lehetővé tették az ipari fejlődés megindulását. A 18. század folyamán a gyors és gyökeres változások oly mértékben indultak meg a szigetországban, hogy a 19. század közepére az ipar szerepe már meghaladta a mezőgazdaságét.

A gazdasági válságok és világháborúk minden ország, minden terület fejlődését visszavetette. Azonban a 20. század technológiai és digitális fejlődése ismét „forradalmi” környezetet idézett elő és a „verseny” a társadalmak tagjai számára a földrajzi és gazdasági térben is megnyilvánuló különbségeket eredményeztek. A jelenleg is zajló „negyedik ipari forradalom” az információs és kommunikációs kiber térben zajló fejlődés egy újabb

lehetőség a gazdaság minden területén, ami a területek nem azonosságában is jelentkezni fog. A múltban fennálló tényezők befolyásoló hatása és a jelenleg látható, illetve a jövőben valószínűsíthető irányzatok körvonalazódása mind, mind hozzájárultak, hozzájárulnak a területek fejlettségi szintjéhez társadalmi és gazdasági értelemben is.

Enyedi György gondolatai, aki a téma egyik nagy szaktekintélye volt az alábbiak szerint írja le a területi egyenlőtlenségeket: „A területi egyenlőtlenségek megléte nem újdonság: a társadalmi tevékenységek mindig földrajzi különbségeket mutattak. Adott térség emberi letelepedés és gazdasági tevékenységek szempontjából korántsem homogén, hanem fizikai jellemzőit és más területekhez viszonyított fekvését tekintve eltérő tulajdonságokkal bír. A különböző erőforrások eltérő módon vonzzák a gazdaságot, így alakul ki az egyenlőtlenségek második rétege, a gazdaság földrajzilag heterogén jellege.” (Enyedi, 1996, 121.)

A területek között lévő különbségek sokféleképpen felbukkanhatnak az életünkben. A köznapi meghatározás szerint „fejlettebb” területnek tekintjük azokat a településeket, ahol a gazdaság aktívabb, jövedelmezőbb, további fejlődési perspektívákat hordoznak magukban. „Elmaradott”, vagy „fejletlen” területeknek tekintjük azokat a településeket, ahol kevésbé aktív, vagy kisebb szinten jövedelmező a gazdaság. Azonban a területek gazdasági fejlettsége csupán egy szegmens a települések életében, ezzel karöltve a társadalmi hatások is bekövetkeznek, amik szintén lehetnek negatív, vagy pozitív változások.

Nemes-Nagy József 1990-es megjelenésű Területi egyenlőtlenségek dimenziói, Adalékok egy „kvázi-elmélethez”. Tér és társadalom című könyvében arról ír, hogy nem lehet szétválasztani a tér és az egyenlőtlenség fogalmát. (Nemes-Nagy, 1990)

Ha arra gondolunk, hogy a felosztott tér homogén és heterogén is lehet szerkezetét tekintve, akkor érthetetlennek tűnik a fenti kijelentés. Azonban, ha ezt jobban körüljárjuk, láthatjuk, hogy a kijelentés nagyon is valós. A tér szerkezetét tekintve akkor homogén, ha annak minden pontja egyforma, tagolatlan. Ez már csak azért sem lehetséges, mert két különböző terület nem lehet ugyanazon a helyen. (Nagyné Molnár Melinda 2007, hivatkozva Nemes-Nagy 2005) Akkor pedig, ha a területen belül a jelenségek nem egyenletesen oszlanak el és eltérő jellemzőket mutatnak a terület heterogén. (Nagyné Molnár Melinda 2007, hivatkozva Nemes-Nagy 2005)

Tehát kijelenthető, hogy a területi egyenlőtlenség szükségszerű, hiszen nincs két olyan terület melynek minden adottsága egyforma lenne-írja Nemes-Nagy (1998). Az egyenlőtlenségek jellemzésére az úgynevezett egyenlőtlenségi mutatók használhatók.

Az egyenlőtlenségek leírására használatos mutatók:

- **Elhelyezkedés**-a térelem helyének és helyzetének vizsgálata, földrajzi leírás
- **Mennyiség**-a térelem jellegzetességeinek vizsgálata; nagyság, kiterjedés, tömeg, növekedés, csökkenés; ezekhez a tulajdonságokhoz mértékegységek is tartoznak (fő, GDP/fő, km, stb)
- **Minőség**- a térelemek értéktartalmának megjelenése, a vizsgálatban előállított adatok egy értékskálán helyezkednek el. (gazdasági fejlettség-vizsgálatok)
- **Szerkezet**-a térelem belső tagoltságának vizsgálata

- **Szerepkör**-a térelemek rendszerben betöltött funkcióinak vizsgálata (Egészségügyi intézmények, oktatási intézmények településeken, illetve környezetében betöltött szerepe)
- **Kapcsolatok**-a térelemek egymásra gyakorolt hatásának vizsgálata
- **Viszonyok**-térelemek függései (alá-fölé rendeltségi) viszonyok vizsgálata

(Nagyné Molnár Melinda 2007, hivatkozva Nemes-Nagy 1998)

A fent felsorolt szempontrendszer alapjául szolgál a különböző területek egyenlőtlenségi vizsgálatához. Az adatok összehasonlíthatóvá teszik a különböző területeket a megadott szempontból. Matematikailag összehasonlíthatóvá válnak az adott települések, területek.

A területi egyenlőtlenségek tekintetében és azok vizsgálatában a területek, települések fejlődési útját is meg kell vizsgálni. Természeti, gazdasági, társadalmi, demográfiai és műszaki tényezők tekintetbe vétele mellett. Mindazonáltal itt fontos kiemelni, hogy ezek a tényezők nem csupán a múltban és a jelenben alakították, alakítják az egyenlőtlenségeket, hanem a jövőben is fogják. Továbbá a tényezők maguk is változnak, még a természeti is különösen napjainkban mikor a klímaváltozás hatásai már erőteljesen megnyilvánulnak. Ezenkívül véleményem szerint a közeljövőben az informatika vívmányait, a digitális „teret” is a tényezők közé fogjuk sorolni, hiszen nem elhanyagolható az a tény, miszerint az internet elérés, a világhálón elérhető szolgáltatások minél szélesebb körű hozzáférhetősége települési szinten is meghatározóak. Gondolok itt például a helyi ügyintézés digitális elérésére. A változás örök, ez igaz az egyenlőtlenségekre is. A minden-mindennel való összefüggés és a folyamatos fejlődés indokolja az újabb és újabb kutatásokat.

III.2. A tér megjelenési formái

Ahhoz, hogy a teret vizsgálni, később pedig kategorizálni lehessen a tér következő tulajdonságait kell meghatározni: **Határait**- egy tér meghatározása során a teret egyértelműen körül kell tudnunk határolni. A határ funkciói a következők lehetnek: elválaszthat, összeköthet, lehet ütközőzóna, vagy szűrő zóna **Helyét és helyzetét**- a tér helyének és helyzetének meghatározása **Térelemek**-tudnunk kell milyen térelemek találhatóak a térben **A tér szerkezete**- a tér jellegzetességei, homogén, vagy heterogén **Külső-belső tér viszonyai**-a határokkal körül határolt tér belső kapcsolatai és az azokon kívül eső kapcsolatainak vizsgálata

A tér a fent felsorolt tényezők vizsgálata után kategóriákra osztható. A tér ilyen jellegű besorolása nem azonos a fizikai megjelenéssel. A következő besorolásokkal találkozhatunk: *Földrajzi tér, Társadalmi tér, Absztrakt tér, Ctér, Kibertér, Észlelési tér, Aktivitási tér, Publikus terek, Privát terek, Etnikus terek, Veszélyes terek*

A terek meghatározása után a földrajzi tér az ami a területi egyenlőtlenségek vizsgálatának alapját képezi, gazdasági és társadalmi hatások aspektusából.

III.3. Gazdasági növekedési elméletek

A tovább haladáshoz a gazdasági növekedési modell elméleteket hívom segítségül, hogy általuk jobban, vagy könnyebben értelmezhetővé váljanak a regionális különbségek és területi egyenlőtlenségek.

III.3.1. Neoklasszikus növekedési elmélet

A neoklasszikus regionális növekedési elmélet kiinduló tétele az, hogy a különféle termelési tényezők közötti eltérések éppen a mobilitásuk révén egyenlítődnek ki. Vagyis a régiók közötti jövedelmi különbségek alapvetően a kiegyenlítődés irányába mozdulnak el. Ezt a növekedési elméletet Harry W. RICHARDSON 1969-ben készült tanulmányában a régiók közötti tényezők mobilitásának elméleteként értelmezte. Elméletének feltételei az következők voltak: teljes foglalkoztatottság, a verseny szabadsága, a termelési tényezők akadálytalan áramlása, a régiók közötti szállítási költségek elhanyagolható mértéke, az összes régióban közel azonos a termelési szerkezet, az egyes termelési tényezőket a határtermékük szerint értékelik a piacon, a bérszínvonal és a tőke hozadékának nagysága a termelési tényezők felhasználásának, mértékétől függ.

Tehát az elmélet: a termelési tényezők mobilitása hatására a régiók közötti fejlettségi különbségek kiegyenlítődnek. Az elmélet kiinduló feltételei ritkán teljesülnek a valóságban. Nem veszi figyelembe a fejlődéssel együttjáró hatásokat (pl.: a technológiai fejlődés következményei, szállítási ktg-ek)

A neoklasszikus modell alapján a tőke az alacsonyabb tőkehozadékat nyújtó régióból a magasabb hozadékat kínáló régióba áramlik, míg a munkaerő mozgása ezzel ellentétes irányba mozdul. Az alacsonyabb reálbért kínáló régiókból elmozdul a magasabb reálbért nyújtó régiók irányába. (Káposzta, 2014, hivatkozva Hansen et al., 1990, Prescott, 1998, McGrattan-Prescott, 2000, Boldrin-Levine, 2002)

III.3.2. Regionális növekedési modellek

A gazdasági növekedés modelljei azt vizsgálják, az egyensúly fennmaradása mellett hogyan mehet végbe a növekedés. A regionális növekedési modellek a neoklasszikus modellekből kerültek levezetésre.

- John Maynard Keynes (1936) megállapította, hogy óriási jelentősége van egy beruházásnak adott területen, mert általa más beruházásoknak is létrejönnek, és együttes hatásuk jövedelemnövekedés formájában lép fel, ami meghaladja a beruházás összegét. Ha ezek a tényezők és összefüggéseik kialakulnak, akkor gazdasági centrumot hoznak létre. A centrumokkialakulásával mérhetővé válik az elszívó hatása is, létrejön a centrumok körül kialakuló gravitációs zóna. (Káposzta, 2014)
- Harrod-Domar modell: A két közgazdász Roy Harrod (1946) és Evsey Domar (1948) egymástól függetlenül dolgozták ki a modellt, amit ma kettük nevével fémjelezve az exogén növekedési modell előfutárának tartanak. A Harrod-Domar-modellszerint a növekedésnek három fajtája van: *indokolt növekedés*, *tényleges*

növekedés, természetes növekedés Gazdasági egyensúly akkor áll fenn, ha az összkereslet azonos mértékben növekszik a termelési kapacitással.

- Hirschmann féle komplementer hatás Albert Hirschmann (1958) megállapította, hogy minden beruház esetében beszélhetünk előre-és visszacsatoló hatásokról. Előreccsatoló hatás a beruházás outputjaihoz kapcsolódó ágazatokban további feldolgozás miatt jön létre. A visszacsatoló hatás a beruházáshoz és általa igényelt áruk termeléséhez szükséges. (Pl.: Húsüzem telepítés esetén előreccsatoló hatás a feldolgozott húskészítmények gyártása, nem csupán tökehús előállítás. Visszacsatoló hatása pedig a sertés-állomány növekedése lesz.) A komplementer hatás érvényesülhet a kereslet növekedésében, a beruházás következményeként fellépő jövedelmek fokozzák a keresletet, ami újabb beruházásokat válthat ki.

A beruházások területi eloszlása, illetve azok komplementer hatása területi egyenlőtlenségeket eredményezhetnek, aminek a hatására kialakulnak *növekedési, erőforrásvesztő és stagnáló területek*.

Növekedési régió: A térségben a fejlődés dinamikus, folyamatosak a befektetések és azok volumenben nő, a lakosság jövedelemszintje meghaladja az országos átlagét, a gazdasági potenciál a termelési tényezők folyamatos beáramlását eredményezik. Erőforrás-elszívó hatást gyakorol. (Káposzta, 2014)

Erőforrásvesztő régió: A gazdasági potenciál fokozatosan csökken, beruházások visszaesnek, termelés csökken, mobil gazdasági tényezők kiáramlanak. (Káposzta, 2014)

Stagnáló régió: Ezek a területek megrekednek egy bizonyos fejlettségi szinten. Beszélhetünk stacioner térségekről- itt a pozitív és a negatív hatások egyaránt fellelhetők, illetve közömbös térségekről-nem érintettek az átalakító hatásokkal. (Káposzta, 2011,2014)

Az átrendeződő gazdaság hatására további modellek születtek, melyek a területi különbségeket vizsgálták.

III.3.3. Exportbázis-elmélet

Douglass North (1955) írja le exportbázis-elméletét. Egy régió gazdasági növekedése döntően az exportra termelő ágazatok fejlődésétől függ, az infrastruktúra fejlesztéséhez szükséges forrást a régió gazdasága iránt jelentkező interregionális kereslet adja. (North 1955) A modell szerint egy régióban a korlátozottan rendelkezésre álló nyersanyagok exportja a magasabb fejlettségi szinten lévő térségek felé teremtheti meg a gazdasági fejlődés alapját. (Káposzta, 2014) A kivitelből származó jövedelmek egy része pedig az exportbázis kiszélesítésére és annak volumennövelését fogják szolgálni. Az exportra termelő ágazatokban külső és belső megtakarítások jönnek létre, amik gyorsítják a növekedési folyamatot, hatására megindul a helyigazdaság fejlődése. (Lengyel-Rechnitzer, 2004)

Az exportbázis kiszélesedésével megindul a jövedelmek körforgása, egy részük a térségen belül marad, ezeket áruk, szolgáltatások beszerzésére fordítják, míg egy másik része a régió kívülről realizálódik, az áruk és szolgáltatások importját fedezik. (Péli, 2013)

III.3.4. Endogén növekedési elmélet

A hetvenes évek elején változások álltak be a világgazdaságban, kimerültek a korábbi növekedési források, így a korábbi termelőtőke hozamai visszaestek, mérséklődött a beruházási kedv. Ipari államok központi gazdasági területein fokozódó problémák merültek fel, a termelési bázisok válságának hatására, illetve a környezeti problémák felerősödése miatt. Ezzel egy időben új elemek jelentek meg a szükségleti skálán a növekedési periódus hatására, amelyek természetes igényként jelentkeznek a jóléti állammal szemben. Környezetvédelmi mozgalmak, autonómia felerősödése, regionalizmus előtérbe kerülése. (Péli, 2013)

A tényezők vizsgálatának hatására kezdtek kialakulni az alulról induló, regionális potenciálokra, mint endogén forrásokra épülő modellek. A fejlesztés célja elsősorban a régió belüli potenciálok kiaknázása, hasznosítása. A területi tényezők- természeti, környezeti, térségi gazdasági adottságok- hatékony beépítése a társadalmi termelés és tevékenység rendszerébe, ezáltal eltérő programok alakuljanak ki a különböző térségekben. Szociológiai, kulturális, hagyományok integrálódjanak a lakosság részvételével a társadalmi döntésekbe (Rechnitzer, 1994; Lengyel-Rechnitzer, 2004; Káposzta, 2011; Kollár, 2012; Péli, 2013)

Az új területi politikák fókuszába a térségek, régiók adottságai kerültek, amelyek belső-endogén erőforrásként állnak rendelkezésre és megfelelő körülmények között használhatóak. Ebből az értelmezésből kiindulva válik megfogalmazhatóvá a regionális potenciál. A levezetés körül ebben az esetben is eltérő szakmai véleményeket találhatunk, ehhez mérten más fejlesztési akciók tartoznak a különböző teóriákhoz. A legfontosabb hozadéka az endogén növekedési modellnek, hogy az adott térséget, régiót és sajátos adottságait helyezi középpontba, ami lehetőséget biztosít a specifikus megoldások, akciótervek kidolgozására.

Az új regionális fejlesztés célja Nemes Nagy (1990) szerint, az endogén források, régió belüli potenciálok hasznosítása, aktivizálása. A fejlesztés alap problémája miként lehet hatékony allokációval beilleszteni a területi faktorokat a társadalmi termelés és tevékenység rendszerébe.

Tényezőcsoportok, mint endogén erőforrások, a regionális potenciál meghatározói:

Tőkepotenciál (rendelkezésre álló termelőbázisok és vagyon), Munkaerő adottsága, iskolázottsága, képzettsége, Infrastruktúra felszereltsége, Földrajzi helyzet, Környezeti állapot és minőség, Piaci kapcsolatok (keresleti tényezők), Szocio-kulturális adottságok, Döntési,-intézményi és hatalmi rendszer (Péli, 2013; Hivatkozva Thoss, 1983).

Rechnitzer (1994) arról ír, hogy a tényezők önmagukban is értelmezhetőek és befolyással bírnak, viszont a regionális potenciálok összekapcsolódhatnak, közöttük kölcsönhatások, összefonódások alakulhatnak ki, melyek aztán újabb potenciálok, ezek révén újabb endogén forrásként jelentkezhetnek.

A köztük fellépő *szinergia*,-melynek fogalmát Stöhr (1987) vezeti be- képes lehet új dimenziók megnyitására a regionális fejlesztésben. Rechnitzer (1993) azt írja, hogy a szinergiák révén a térségi megújítás új fejlődési pályát alakíthat ki. (Péli, 2013; Rechnitzer, 1994, 1993; Stöhr, 1987;)

Az endogén növekedési elmélet mérföldkő a regionális politika intézményrendszerében és eszköztárában egyaránt. Ebből az elméletből kiindulva és tovább építkezve napjainkban már egyre nagyobb teret kapnak azok az elméletek, melyeket *polarizációs teóriáknak* nevezünk. (Káposzta,2014)

III.3.5. Polarizációs teóriák

A polarizációs teóriák abban különböznek az eddigi növekedési elméletektől, hogy ezen tanok szerint a regionális fejlődés és a növekedés nem az eltérések kiegyenlítésében rejlik, hanem éppen a különbségek kiszélesítésében. A teóriák alapvetései a következők: a belső növekedési tényezők a különböző területek között eltérőek (termelési tényezők eltérőek minőségben és mennyiségben egyaránt, különbözőek a fogyasztási és megtakarítási szokások) a különböző területek között erős függőség alakult ki a növekedési tényezőkben (periféria függése a centrumtól, áruk, szolgáltatások áramlása) a helyi és a térségi piacokon több oligopólium és monopólium is található, amelyek meghatározzák a termelési szerkezetet, az árakat, a gazdasági kapcsolatokat, amelyek a globalizáció hatására csak tovább erősödnek (Káposzta, 2014)

Az elmélet követőinek álláspontja, hogy az egyensúlytalanságot előidéző tényezők kölcsönhatása, azok körforgása dinamizálja a gazdaságot. Vagyis a gazdasági fejlődés húzóerőként jelenik meg, a növekvő gazdasági teljesítményt nyújtó térségek, a húzócentrumok elrugaszkodnak majd az így létrejött gazdasági fejlődés húzza maga után a perifériákat. A teóriák mérföldkövei, alapvetései szerint a fejlődés különbözőképpen jöhet létre.

A *szektorális, vagy ágazati polarizációnak* szerint a gazdasági növekedés hajtóereje az innovációk megjelenése, az újítások azok, amelyek gazdaságmegújító hatással bírnak. (Schumpeter, 1912,1980) Azok a vállalkozások melyek innovációkat alkalmaznak, a gazdaság motorjává válnak, így generálják a gazdasági hajtóerőt, a térségben erőforráscentrumként jelennek meg. Gazdasági kapcsolatrendszerük más vállalkozásokkal további előnyökhöz és gazdasági növekedéshez vezet a régiót.

Azok a térségek melyek gazdasági központokká válnak Myrdal szerint kétféle hatást tudnak érvényesíteni. Az egyik a „spread hatás”, a másik a „backwash” hatás. A „spread hatás” körkörös-centrifugális folyamatokat gerjeszt, más régiókban is megindul a fejlődés hatásukra; a „backwash” hatás pedig elszívó-centripetális folyamatokat indukál, elszívja az erőforrásokat más régiókból, ami hatására tovább mélyülnek a különbségek; (Lengyel-Rechnitzer, 2004 hivatkozva Myrdalt, 1957).

III.3.6. Növekedési pólusok elmélete

A növekedési pólusok modellje szerint a dinamikus ágazatokat tömörítő központok lényegében olyan növekedési pólusok, amelyek agglomerációs hatások útján növekedési hatást gyakorolnak a környező településekre. A növekedési pólus maga egy centrumtelepülés (Rechnitzer - Lados, 2004).

Az elmélet valós, életszerű képet ír le, hiszen a jelenség jól megfigyelhető Magyarország tekintetében is. Budapest, mint abszolút gazdasági központ fejlődése és a gazdaság motorja jókora hatást gyakorol a környezetében megtalálható települések életére, fejlődésére. Létező jelenség, hogy kisszámú centrumban koncentrálnak az újdonságok, az innovációk, az ott beindult gazdasági növekedés hatására a területi különbségek nem csökkennek, hanem nőnek, miközben a városhálózat hierarchikus jellege tovább erősödik. Az innovációk a meglévő regionális szerkezeten futnak végig, ezáltal a kialakult állapotok konzerválódnak, mely a területi egyenlőtlenségek tartós fennmaradását eredményezi (Filep, 2008).

A növekedési elméletek alakulásának vizsgálata során már előtérbe kerülnek a centrum-periféria problémái. Ezért a továbbiakban a viszonyrendszer sajátosságait szeretném ismertetni, kiegészítve a centrum-periféria rendszer problémáinak vázolt megoldási lehetőségeivel.

III 4. Centrum-periféria viszonyrendszer

A térszerkezetet tekintve a teret két részre oszthatjuk: centrum és a periféria-térre. A *centrum* egy központi mag, amely a térben geometriai középpontként értelmezhető. Nem földrajzi tekintetből centrumnak nevezzük azt a térséget, amely esetében pozitív tartományba tartozó valamilyen gazdasági, társadalmi érték halmozódik fel. A *periféria* a centrum ellentétpárja. A központi magtól távol eső térség, amely nem csupán a földrajzi elhelyezkedést jelenti, hanem gazdasági és társadalmi tekintetben is lényegesen elmaradottabb, mint a centrum. Kiterjedését tekintve lehet pontszerű (közlekedési csomópont, település, intézmény stb.), de bármely nagyobb térség (régió, ország, országcsoport stb.) is megjelenhet ebben a szerepben (Nemes Nagy, 2005). A periféria általában peremi helyzetű térrész, mely földrajzi elhelyezkedése mellett negatív minőséget is magában hordoz. Egy tetszőleges méretű, egyenlőtlen térbeli rendszerben geometriai értelemben a többi térelemhez képest peremi elhelyezkedésre utal. Ugyanakkor perifériának tekinthető a térnek azon része is, melyben negatív értéktartományba tartozó valamilyen gazdasági, társadalmi jelenségek erősödnek meg. Ez a térség-típus sajátos deficit-hordozó. Jellemzője a centrumtól való függés, de a kapcsolatok hiányát, az elszigeteltséget is magában hordozhatja (Péli, 2013 hivatkozva Nemes Nagy, 2005).

A centrum-periféria viszonyrendszer alapját a térelemek egymáshoz fűződő kapcsolata adja. Nincs periféria centrum nélkül, se centrum periféria nélkül, a kettő egymást feltételezi. A centrum-periféria modellnek három eltérő jelentése létezik:

- **Földrajzi (helyzeti) centrum-periféria:** a centrum geometriailag kitüntetett földrajzi helyet jelöl, míg a periféria a központi elhelyezkedéshez képest peremhelyzetet.
- **Gazdasági (fejlettségi) centrum-periféria:** a gazdaságilag fejlett központi térségeket állítja szembe az elmaradott, fejletlenebb periférikus térségekkel
- **Társadalmi (hatalmi) centrum-periféria:** a két térség közötti érdekérvényesítés egyensúlytalanságán nyugszik. A centrum területén levő csoportok gyakorolják a hatalmat, míg a perifériák hozzájuk képest függő helyzetben vannak.

Az egyenlőtlenségi vizsgálatok a centrumon és a periférián kívül megjelölnek egy harmadik térkategóriát is. Ez a *félperiféria*. A félperiféria átmeneti térség a centrum és a periféria

között, elsősorban társadalmi, gazdasági térben értelmezve. A helyzetét az határozza meg, hogy milyen fejlődési pályát ír le: a centrum vagy a periféria felé halad. Jellegzetességük, hogy meghatározott időben nincs semmilyen kiemelkedő, az átlagostól lényegesen eltérő mutatója sem negatív, sem pozitív irányba. Ha azonban nagyobb időintervallumot veszünk górcső alá, a tendenciák felrajzolásával valószínűsíteni lehet, hogy a térség közép-hosszútávon tartja-e átmeneti jellegét továbbra is, vagy centrum, vagy periféria irányba tart-e majd inkább a fejlődése. (Nagyné Molnár, 2007/b). Tehát a centrum és periféria fogalma nem statikus – az átjárhatóság miatt használja a szakirodalom a félperiféria leírását (Barta, 1990). A félperiférikus helyzetű területek között vannak, amelyek a periféria irányába haladnak, míg vannak, amelyek a centrum irányába haladnak.

Polarizáció: a centrum, a periféria és a félperiféria helyzete időben is és térben is változó. Azt a folyamatot amikor közöttük a távolság, az egyenlőtlenség nő, polarizációnak nevezzük.

Kiegyenlítődés: amikor pedig a közöttük lévő különbségek csökkennek, kiegyenlítődésről beszélünk.

Nagyné Molnár Melinda(2007/b) szerint a centrum-periféria szituáció időről időre újrarendeződő. Létrejötté mindig az adott kor politikai, gazdasági, társadalmi viszonyaitól függ. Milton Friedman centrum-periféria modellje a közgazdasági összefüggések mellett társadalmi, politikai és magatartásbeli összefüggéseket is figyelembe veszi. A fejlődés elméletét területi síkon fogalmazta meg, abból az alapelvől kiindulva, hogy az ember által folytatott tevékenységek és azok társadalomra gyakorolt hatásai, kölcsönös interakciói térségformáló hatásúak. Friedman nyomán Reznitzer által kidolgozott centrum-periféria modell rávilágít arra, hogy a területi különbségek centrumok és perifériák kialakulásához vezetnek, amelyek zárt területi rendszert alkotnak, egymással függőségi kapcsolatban állnak és leküzdésükre a periférián lévő térségeknek is központosítani kell az erőforrásaikat. (Káposzta, 2014; hivatkozva Reznitzer, 1994)

III.5. A településmarketing szerepe, helye a területi egyenlőtlenségek csökkentésében

Miután a területi egyenlőtlenségek meghatározásán túl jutottunk, fontosnak tartom a településmarketing fogalom rendszerének és céljának ismertetését, hogy világossá váljon számunkra miért is van szükség rá és hogyan kapcsolódik a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez.

A **településmarketing** olyan stratégia és tevékenység, amely a települések népszerűsítésére és pozicionálására irányul. Célja, hogy vonzóbbá tegye a települést az érdeklődők, vállalkozók, befektetők és látogatók számára. A településmarketing eszközei közé tartoznak a kommunikációs kampányok, turisztikai promóciók, rendezvények, infrastrukturális fejlesztések és közösségi kezdeményezések és egyéb eszközök, melyek a stratégia célját valósítják meg. A hatékony településmarketing hozzájárulhat a gazdasági növekedéshez, munkahelyteremtéshez és a település fejlődéséhez.

Reznitzer szerint a településmarketing olyan irányítási, vezetési és szervezési megoldás, amely egyben gondolkodási módot is jelent, hogy érvényesítse és koordinálja a település egyes célcsoportjainak akaratát a működésben és a fejlesztésben, miközben ennek a komplex

társadalmi, gazdasági, környezeti és szociális rendszernek az értékei, adottságai egyre szélesebb körben kerülnek megismerésre, tudatosításra. A településmarketinghez kapcsolódó tevékenységek nemcsak feltételezik, hanem meg is követelik, hogy legyen a településnek fejlesztési programja, azaz a közösség tudja, hogy milyen adottságokkal rendelkezik, azokból a jövőben mit akar és képes kihozni. A marketing szemlélet tehát:

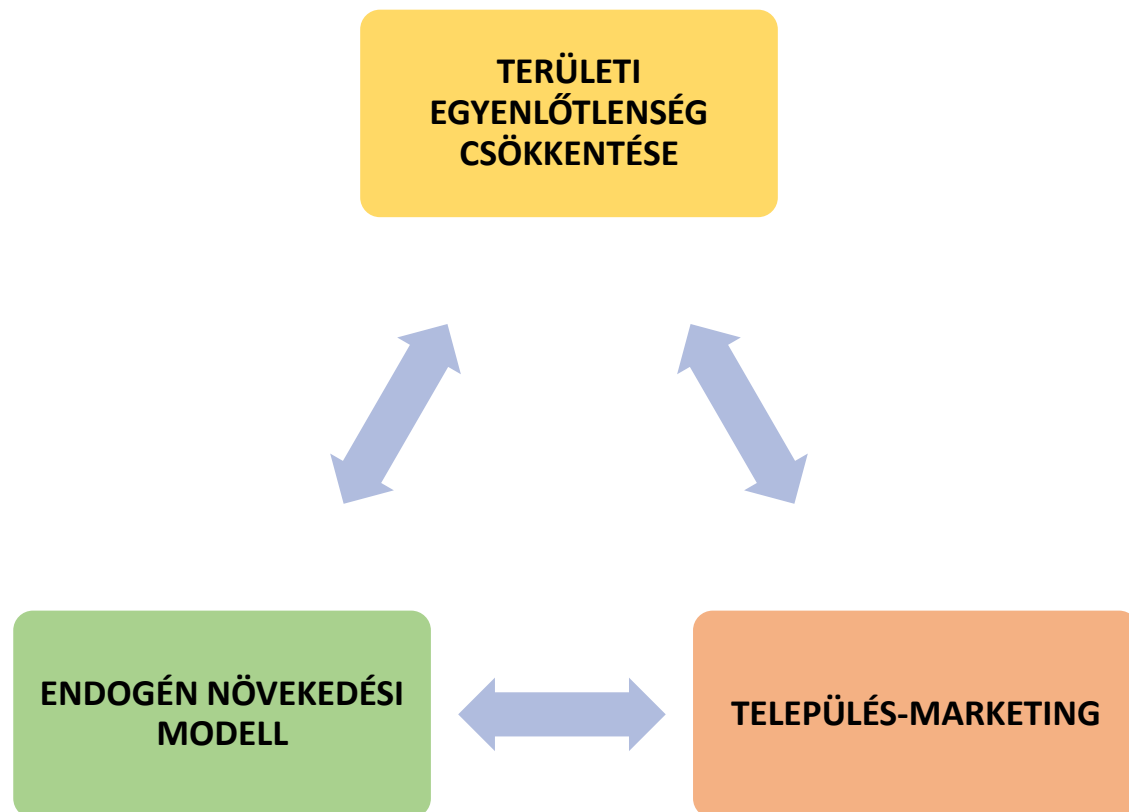
- a **tervezésben** hozzájárul a település fejlesztési céljainak meghatározásához, azok integrálásához
- a **cselekvésben**, a megvalósításban a fejlesztések érdekében segíti a különféle célcsoportok aktivizálását;
- az **ellenőrzésben**, a visszacsatolásban regisztrálja és jelzi az eltéréseket, azok okait (Rechnitzer 1995,5-16.)

A **településmarketing eszközei** hozzájárulhatnak a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez a következő szempontok szerint:

- **Tudatosság és Pozicionálás:** A településmarketing segíthet a kisebb vagy kevésbé ismert településeknek, hogy megismertté váljanak. A hatékony kommunikáció és pozicionálás révén vonzóvá tehetik magukat a befektetők, vállalkozók és a potenciális lakosok számára. Ezáltal növelhetik a gazdasági aktivitást és a munkahelyteremtést. Ezen túlmenően az ismert, vagy jobb pozícióval rendelkező települések is profitálhatnak a településmarketing eszközeinek használatából.
- **Turizmus és Idegenforgalom:** A turisztikai marketing segítségével a települések ezen gazdasági ág fejlesztésével vonzóvá tehetik magukat a látogatók számára. Turisztikai attrakciók, rendezvények és kulturális programok szervezése révén növelhetik a turisták számát. Ez hozzájárulhat a helyi gazdaság fellendítéséhez és a munkahelyteremtéshez.
- **Üzleti Fejlesztés és Befektetések:** A településmarketing eszközei segíthetnek a vállalkozásoknak és befektetőknek megismerni a település előnyeit. Az üzleti környezet javítása, adókedvezmények és infrastrukturális fejlesztések révén vonzóbbá tehetik a települést a vállalkozások és befektetők számára, ami szintén a helyi gazdaság fellendüléséhez vezethet.
- **Közösségépítés és Helyi Identitás:** A településmarketing lehetőséget teremt a közösségeknek, hogy összefogjanak és közösen dolgozzanak a település fejlődéséért. A helyi identitás erősítése, közösségi események és kezdeményezések révén erősödik a közösséghez tartozás érzése, ami a népesség csökkenés (elvándorlás) problémájára nyújthat segítséget.

Ha visszatérünk gondolatainkban a területi egyenlőtlenségek meghatározásához és azt leküzdeni célzó elméletekhez, láthatjuk, hogy a településmarketing tulajdonképpen az endogén növekedési elmélet megvalósításában tud a leghatékonyabban működni.

Az endogén növekedési elmélet kiindulópontja az alulról induló, regionális potenciálokra, endogén erőforrásokra épülő fejlődés. Mit csinál a településmarketing? Alulról indul, a település helyi, endogén erőforrás lehetőségeit támogatja, „piac képesebbé” teszi. Tehát alkalmazásával a regionális potenciál maximalizálására lehet törekedni.

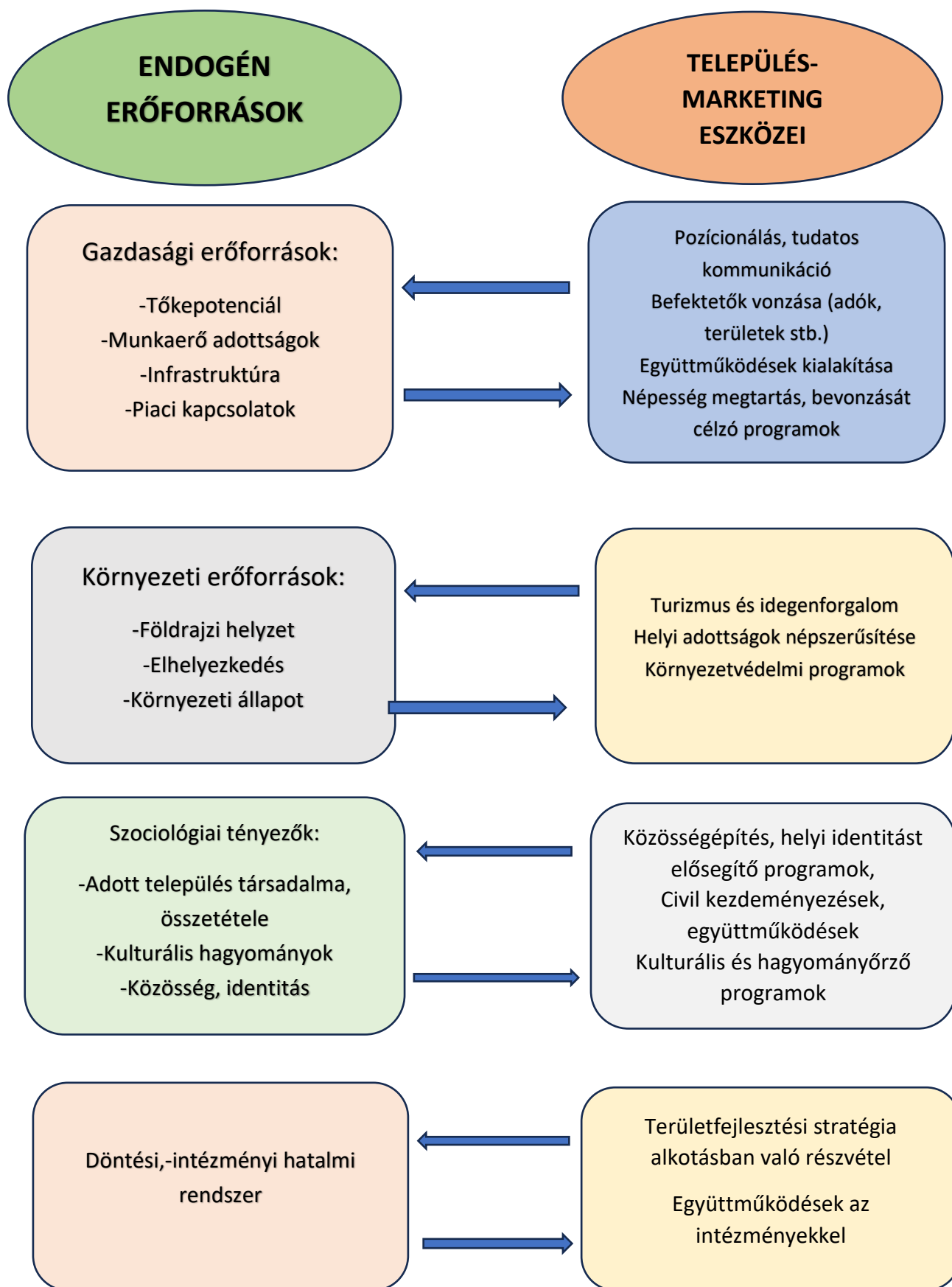

1. ábra: Elméletek összefüggései, saját szerkesztés

A területi fejlesztéseket célzó intézkedések és tudományágak összefonódása az azonos célkitűzésnek köszönhető. Az elméletek, a teóriák és tudományágak kialakulása mind, mind az egyenlőtlenségek leküzdésére tesznek kísérletet. Ezek összekapcsolása eredményesebb működést tesz lehetővé. Továbbá, mint ahogyan az endogén növekedési modell kapcsán a szinergia fogalmát és hatását megismertük, könnyen beláthatjuk, hogy a cselekvési területek összekapcsolása további előnyökhöz és újabb növekedési tényezők kialakulásához vezethetnek.

Tehát kijelenthető, hogy a településmarketing által megalkotott és véghez vitt stratégia, a település fejlődését hivatott előre mozdítani, oly módon, hogy széles cselekvési területet ölel fel. Véleményem szerint leginkább az endogén növekedés elmélet irányát tudja erősíteni, jobb pozícióba helyezni a különböző tényezőket. Helyre specifikált, minden település esetében más-és más, éppen úgy, mint az endogén tényezők. Hasonlatosságok lehetnek és vannak is, de az eltérőség alapeset, amiből a növekedési elmélet és a településmarketing is építkezik.

Hiszem, hogy az endogén tényezőkre alapozott fejlesztési terv a településmarketing stratégiával kiegészítve hatékonyan tudja a település helyzetét javítani, a területi egyenlőtlenségek tekintetében pedig, valóban csökkentő hatással bír.

2. ábra: Az endogén erőforrások és településmarketing kapcsolata, saját szerkesztés

„A település akkor működik sikeresen, ha nemcsak az egyes célcsoportok érdekeit képes összehangolni, s azok eredőjeként fejlesztési célokat és irányokat megjeleníteni, hanem akkor, amikor képes reagálni a változó környezetre, sőt orientálni tudja annak elmozdulását. A marketing szemléletű településfejlesztéssel és irányítással az önkormányzatok, s az egész település működésének eredményességét növelhetjük, miközben a rendszer alkalmazkodóképességének fokozásával a település jövőjének alakítása befolyásolható.” (Rechnitzer 1995,5-16.)

Továbbiakban Magyarország régióit és azok ismérveit mutatom be, kiemelten az Észak-Magyarországi régiót, ahol az általam vizsgált két település található.

IV. Területi egyenlőtlenségek Magyarországon

IV.1. Magyarország területi felosztása, régiói

Mielőtt a területi egyenlőtlenségek témakörét érinteném Magyarországon, szeretném a régiós felosztását bemutatni.

Az Európai Unió regionális politikájához való illeszkedés elősegítésére kialakításra került a tervezési-statisztikai régiók rendszere. A jelenleg hatályos törvény szerint a régió „a statisztikai célú területi egységek nomenklatúrájának (NUTS) létrehozásáról szóló 2003. május 26-i európai parlamenti és tanácsi [1059/2003/EK rendeletben](#) meghatározott NUTS 2 szintű területi egység”. Az ország területét először hét régióra osztották. 2018. január 1-jétől azonban Közép-Magyarország régió kettévált Pestre és Budapestre, így a hatályos jogszabályok alapján Magyarország területe 8 tervezési-statisztikai régióra tagolódik. (www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok)

MAGYARORSZÁG RÉGIÓI, 2019. JANUÁR 1.

3. ábra Magyarország régiói; Forrás: www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok

Az ország 8 régiója a következő:

Észak-Magyarország

Észak-Alföld

Dél-Alföld

Budapest

Pest

Közép-Dunántúl

Dél-Dunántúl

Nyugat-Dunántúl

Az ország régióinak tekintetében hatalmas eltéréseket tapasztalhatunk. Az ország régiós felosztásának oka az EU csatlakozás volt, mivel ez az EU regionális politikájának alapja. A régiók fejlettségét folyamatosan nyomon követik és az adatok összehasonlításra kerülnek.

Az ország régióinak helyzete fejlettségüket tekintve a következőképpen alakultak EU-s viszonylatban:

- Budapest mögött a Közép-Dunántúl régió (azaz Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém megye) jött fel a második helyre, hosszú idő után megelőzve a Nyugat-Dunántúlt, de a leggazdagabb vidéki régióink is csak az EU-átlag 70 százalékát éri el.
- A Nyugat-Dunántúl (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala) 70-ről 68 százalékra csúszott le.
- Pest megye, amely 2020 óta szerepel Budapeستől külön, önálló régióként, egy százalékpontot javítva 61 százalékot ért el, ezzel az EU 37. legszegényebb régiója.
- A Dél-Alföld (Békés, Csongrád-Csanád, Bács-Kiskun) egy főre jutó GDP-je az EU-átlag 55 százalékáról 54-re csökkent, ezzel a 25. legszegényebb régió.
- Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Heves megye) a 20. legszegényebb, 50-ről 52 százalékra javított.
- A Dél-Dunántúl (Somogy, Tolna, Baranya) a 18. legszegényebb, maradt 51 százalékon.
- Az Észak-Alföld pedig (azaz Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megye) a legszegényebb magyar régió, az EU 14. legszegényebbje, 49 százalékon stagnál.

A legfejlettebb Budapest, legkevésbé fejlett pedig az Észak-Alföldi régió. Az Észak-Magyarországi régió az ország 8 régiójából a 6. helyen áll. EU-s viszonylatban a régiók között a 20. legszegényebb.

Az Észak-Magyarországi régiót 3 vármegye alkotja. Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye, Nógrád vármegye és Heves vármegye.

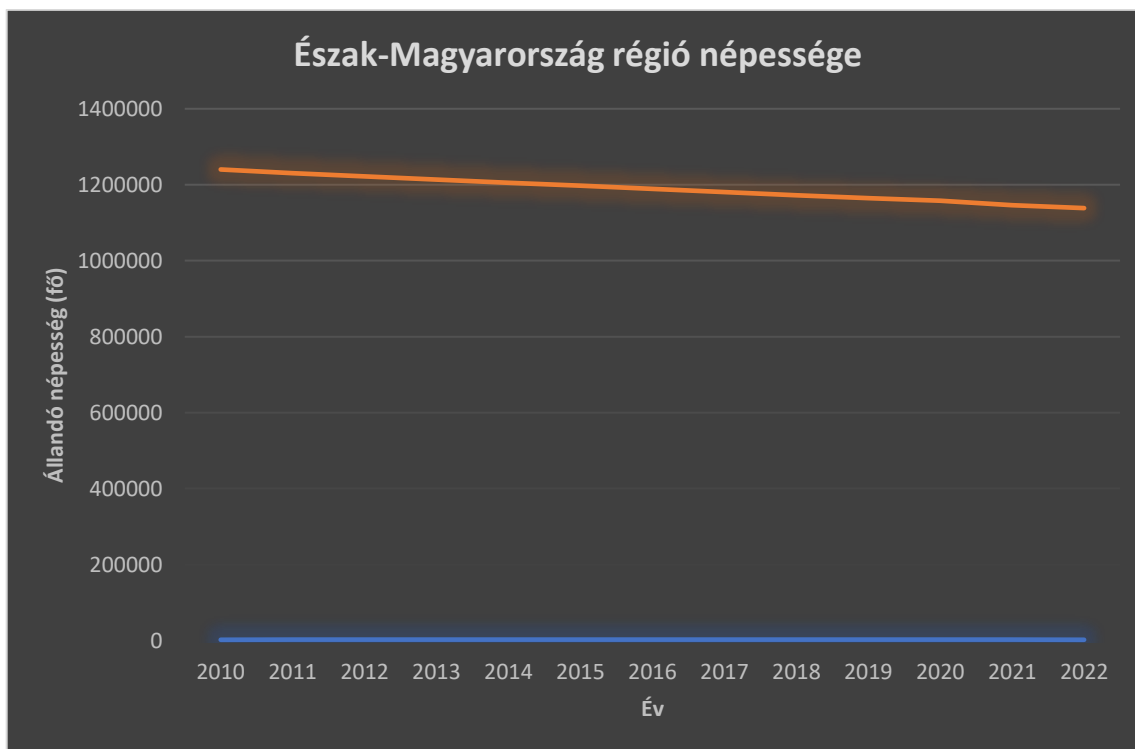

A régió központja: Miskolc. A régió északon Szlovákiával, keleten pedig Ukrajnával határos. Szomszédos régiók: korábbi Közép-Magyarország (Pest és Budapest) és az Észak-Alföld. A régió területe 13 429 km², amely az ország területének 14,4 %-át teszi ki. Az ország második legnagyobb vármegyéje Borsod-Abaúj-Zemplén, míg a második legkisebb Nógrád vármegye. Borsod-Abaúj-Zemplén a régió területének 54, Heves 27, Nógrád pedig 19 %-át adja. A régió 2022-ben 1 138 496 fő állandó lakossággal rendelkezett.

Észak-Magyarország földrajzi és természeti adottságai alapján az ország egyik legváltozatosabb régiója. Területén található az Északi-középhegység és az Alföld. Ásvány- és nyersanyag vagyona közül az építőanyagban való gazdagsága, valamint jelentős lignittelepei emelhető ki. A régió jelentős ökológiai potenciállal rendelkezik, természeti kincseinek tárházát a gyógyvíz-, termálvíz- és ásványvízforrások bővítik. Területének 13 %-a országos és helyi jelentőségű védett természeti terület, az ország védett területeinek 22 %-át adja. A régió gazdaságát természeti adottságai és történelmi hagyományai miatt elsősorban a nehézipar és a bányászat határozta meg. A gazdasági szerkezetváltás után ezek az iparágak leépültek és az ipari termelés visszaesett. A külföldi tőke segítségével korszerűsített néhány nagyvállalat azonban megőrizte a régió ipari (gép- és vegyipari) karakterét (pl.: Borsod Chem). A mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből az átlagnak megfelelő. Ebben a régióban a legmagasabb az erdősültség és magas a gyepterület aránya. A termőhelyi adottságok - elsősorban a domborzati viszonyoktól függően - igen változatosak. A régió szőlő- és gyümölcstermelése jelentős. A térség idegenforgalmi vonzerejét a változatos természeti adottságok, kulturális értékek, néprajzi hagyományok, a gyógyvizek, a híres szőlő és borkultúra adják.

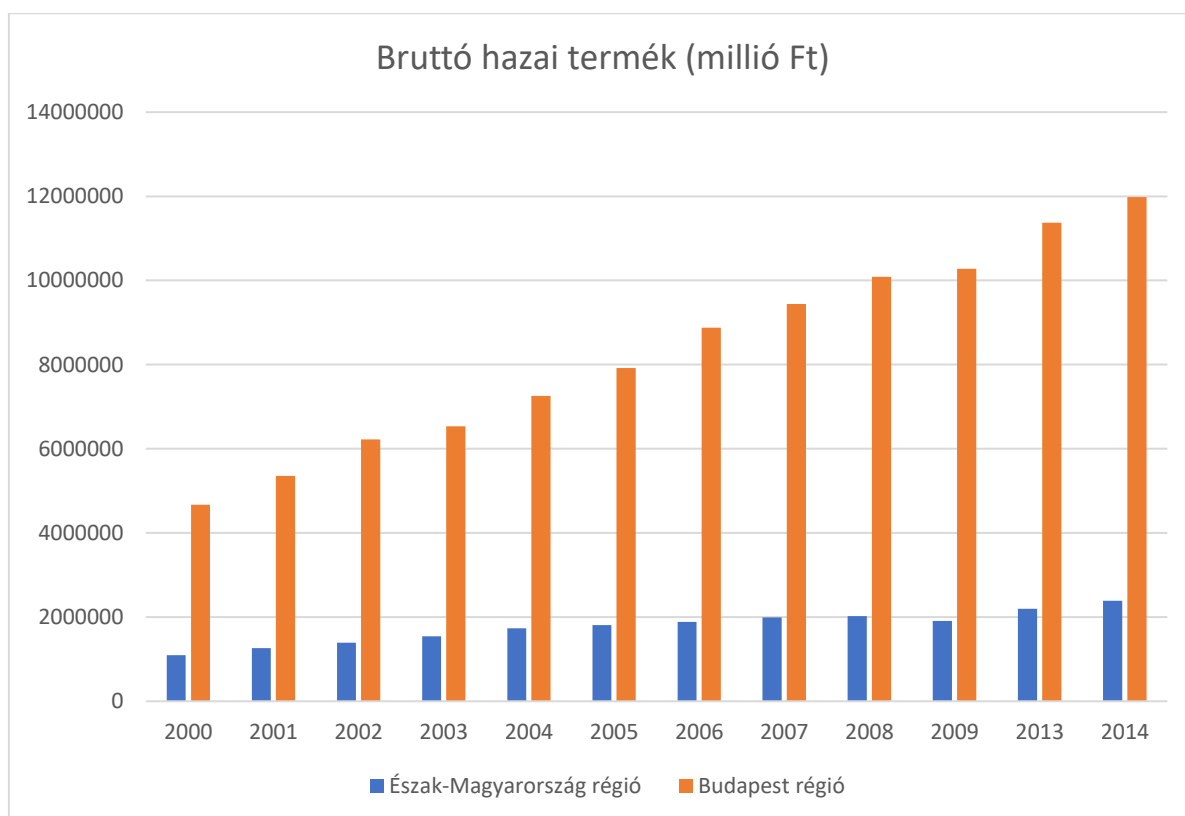
Észak-Magyarország népessége

- 2010-2022-ig az adatok lassú, de folyamatos csökkenést mutatnak. 2010-ben 1 240 195 fő élt a régióban, 2022-ben 1 011 699 fővel kevesebb.

4. ábra Észak-Magyarország népessége; saját szerkesztés TEIR adatbázis alapján

Észak-Magyarország gazdasági teljesítménye Budapesthez viszonyítva.

5. ábra Észak-Magyarország gazdasági teljesítménye Budapesthez viszonyítva; saját szerkesztés, TEIR adatbázis alapján

A GDP alakulása tökéletesen mutatja a régió elmaradottságát Budapesthez viszonyítva.

Bruttó hazai termék (millió Ft)				
	2000	2005	2014	Változás
Észak-Magyarország régió	1 096 006	1 809 434	2 384 932	+ 1 288 926 millió Ft
Budapest	4 674 463	7 915 667	11 982 149	+ 7 307 686 millió Ft

Az Észak-Magyarországi régiónak 2000-2014-ig gazdasági teljesítményét sikerült megdupláznia, míg Budapest ugyanebben az időszakban teljesítményét majdnem megháromszorozta. 2014-ben az Észak-Magyarországi régió Budapest teljesítményének ~20%-át (0,19904%) tudta megtermelni.

A régió adottságainak ismertetését különösen fontosnak tartottam, hiszen a továbbiakban bemutatásra és összehasonlításra kerülő két település ebben a régióban helyezkedik el. Mindkét város esetében azonos régiós adottságokról beszélhetünk, természetesen helyi

adottságaik mutatnak eltérést. Viszont a kiindulási alap mindkettő esetében azonos. Mivel láthatjuk, hogy az Észak-Magyarországi régió helyzete nem kiemelkedő, sőt elég nehéz, kimondható a térség településeinek kitörési és fejlődési lehetőségei igen korlátozottak. Állami beavatkozás és jól célzott kohéziós politikai akciótervek nélkül a térség helyzete kilátástalannak tűnhet. Viszont a felülről érkező segítséggel karöltve az alulról szerveződő összefogások (település vezetés, fejlesztési stratégiai terv, településmarketing), célt érhetnek kitartó munkával.

V. Putnok Szikszó összehasonlítása a területi egyenlőtlenségek viszonylatában

V.1. Putnok városa

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye északnyugati részén helyezkedik el, a Sajó völgyében, a folyó bal partján. Északi határa a Putnoki-dombság tagolt felszíni területére is kiterjed. Területe 34,72 km². A vármegyeszékhelytől Miskolctól 40 kilométerre terül el, 20 kilométer távolságra fekszik Ózdtól.

Megközelíthetősége:

A település közvetlenül autópályáról nem érhető el. Viszont a 26-os főút a település közigazgatási területén halad át kelet-nyugati irányba. A 26-os után a város legfontosabb útvonala az abból dél felé kiágazó 2523-as út, ahol megtalálható Putnok egyetlen Sajó-hídja.

Vasúti közlekedés tekintetében Putnok elérhető a Miskolc–Bánréve–Ózd-vasútvonalon, illetve érinti a települést az Eger–Putnok-vasútvonal is, ám azon a személyszállítás Putnok és Szilvásvár között jelenleg szünetel

Története:

A terület feltehetőleg már a neolitikus korban is lakott volt. 1283-ig királyi birtok volt, a gömöri uradalom része, később székhelye. 1283-ban IV. László király a Rátolth (később: Putnok) családnak adományozza. A család sokat tett a település fejlődéséért, de a dinasztiaalapító Miklós halála után családi viszály kezdődött, amitől birtokaik lakossága is sokat szenvedett. A Putnokiak építették a putnoki várat 1412-től 1427-ig. 1460 augusztusában Mátyás király volt a vár urainak vendége (útban Gömör felé), miután meghódította a szomszédos sajóvelezdi, husziták oldalára állt Kövér György kicsiny várát. A vár a török hódoltság és az azt követő idők viszontagságai során elpusztult, helyére 1834-ben udvarház épült.

A 19. században a Serényi grófok birtokaként a város fejlődött, kulturális intézményeket alapítottak, ennek ellenére 1881-ben Putnok elveszítette városi rangját. A trianoni békeszerződést követően a kettészakított Gömör és Kis-Hont vármegye Magyarországnál maradt részének székhelye lett 1920 és 1923 között, akkor azonban a megyetörvény kis mérete miatt Borsod, Gömör és Kishont vármegye része lett.

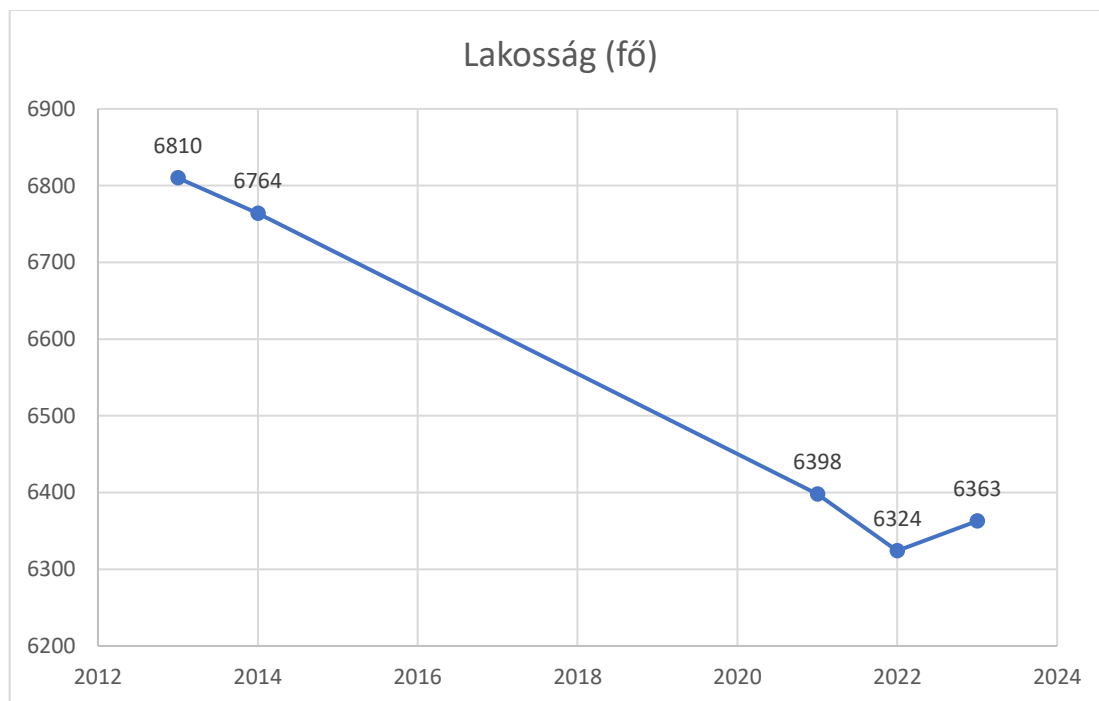
A második világháború utáni években Putnok folyamatosan veszített jelentőségéből, szerepét több értelemben is Ózd és Kazincbarcika vette át, 1989. március 1-jén azonban újra várossá nyilvánították. Putnok egyike annak a kevés észak-magyarországi településnek, amelyeknek a rendszerváltás inkább pozitívumokat hozott: a település fejlődésnek indult, bevezették a gázt a házakba, fejlődött a kulturális élet, a város egyre szépült. 2013-ban visszanyerte körzetközponti szerepét, mint Putnok járás székhelytelepülése.

Népessége:

Teljes népessége: 6363 fő, 2023.01.01 (KSH)

2022-ben a lakosság 86,6%-a vallotta magát magyarnak, 5,6% cigánynak, 0,4% németnek, 0,2% ukránnak, 0,1% szlováknak, 1,6% egyéb, nem hazai nemzetiségűnek (13,3% nem nyilatkozott; a kettős identitások miatt a végösszeg nagyobb lehet 100%-nál). Vallásuk szerint 24,2% volt római katolikus, 13,1% református, 1,1% görög katolikus, 1,4% egyéb keresztény, 0,4% evangélikus, 15,8% felekezeten kívüli (40,9% nem válaszolt)
 Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Putnok>

Népesség alakulása 2013-2023 között

6. ábra Putnok város népesség alakulása 2013-2023 között, Saját szerkesztés KSH adatok alapján

Közüintézmények

Nevelési és oktatási intézmények: a városban 1 bölcsöde-óvoda, 2 általános iskola, 1 szakközépiskola, 1 gimnázium található. A településen egy sportcsarnok és egy tanuszoda is üzemel. Emellett könyvtár és művelődési ház is látogatható. Kormányhivatal, Egészség ház és Idősek otthona is található a városban.

Gazdaság történet

A legjelentősebb gazdasági ág Putnokon hosszú ideig bányászat volt. A város környékén jelentős vasércbányák működtek, amelyek a régió gazdaságát meghatározták. A vasérc kitermelése és feldolgozása jelentős bevételt jelentett a városnak. A bányászat mellett a kohászat is fontos szerepet játszott. A vasércet helyben és a környező városokban dolgozták fel, acélt és vas termékeket állítottak elő. A 20. században ez számított a legfőbb munkahely teremtő és felszívó ágazatnak. Az ipari tevékenység mellett Putnok környékén a mezőgazdaság is fontos volt. A termőföldek hasznosítása a térségben is jelentős volt, gabonát, burgonyát és zöldségeket termesztettek. A mezőgazdaság hozzájárult a lakosság

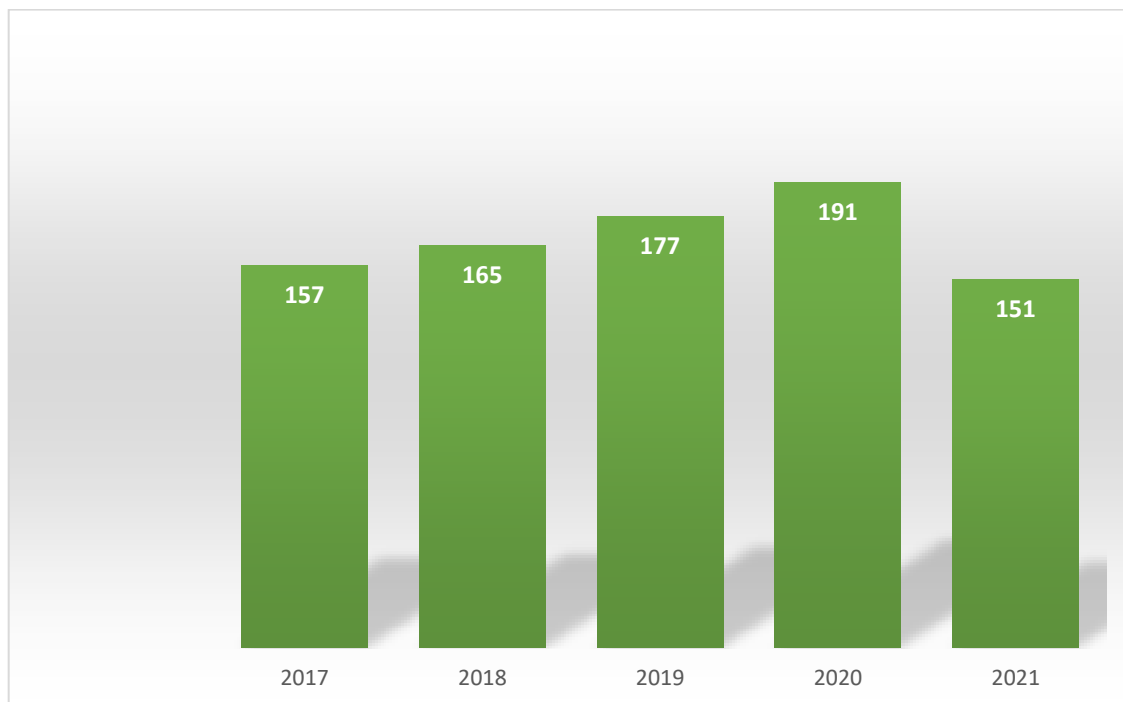
élelmiszerellátásához és a TSZ rendszer stabilitásához. Putnokon kereskedelmi tevékenység és kézműipar is folyt. Kereskedők, szabók és más kézművesek működtek a városban. Az ilyen kisvállalkozások hozzájárultak a gazdaság diverzifikálásához és a közösség életminőségének javításához.

V.2. Putnok a jelenben

Napjainkban a város jól látható módon magán hordozza az elmaradottság és az egy-egy fejlesztés nyomán végbemenő változás jegyeit. A térség, így Putnok városa is folyamatosan pályázik az aktuálisan elérhető vidékfejlesztési forrásokra. Az elnyert és kivitelezett pályázatoknak köszönhetően a város látképe is javult és folyamatosan alakul, viszont a magántulajdonban lévő lakóingatlanok képe a fejlesztési hiányosságokról árulkodnak. Véleményem szerint egy település lakóingatlanainak állapota és a hozzájuk tartozó területek rendezettsége sokat elárul a lakosság jövedelemszintjéről. Általánosságban kijelenthető, hogy azokon a településeken, ahol magasabb jövedelemszinttel rendelkezik a lakosság - magasabb a szabadon elkölthető jövedelem aránya-ott megváltozik a lakóingatlanok arculata is.

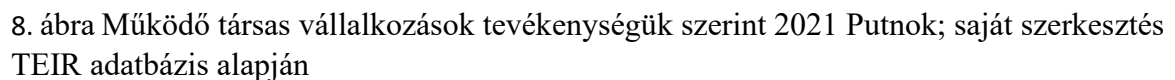
Gazdasági aktivitás

A város közvetlenül nem csatlakozik az M3-as autópályához, Miskolctól 40 km választja el, ahonnan a 26-os számú főútvonalon érhető el. Ez hátrányosan érinti Putnok gazdaságát, hiszen azok a nagyobb cégek amelyek érdemi foglalkoztatóvá és a Helyi Iparüzési Adó tekintetében nagy befizetővé válnának nem települnek be a városba költséghatékonysági szempontok miatt. Kis-és középvállalkozások, egyéni vállalkozók működnek a településen. Hazánkban általánosságban a legelterjedtebb társas vállalkozások tekintetében az elérhető adatok szerint a következő képpen alakult a helyzet Putnok esetében;

7. ábra Putnok működő társas vállalkozásainak száma 2017-2021 között; saját szerkesztés TEIR adatbázis alapján

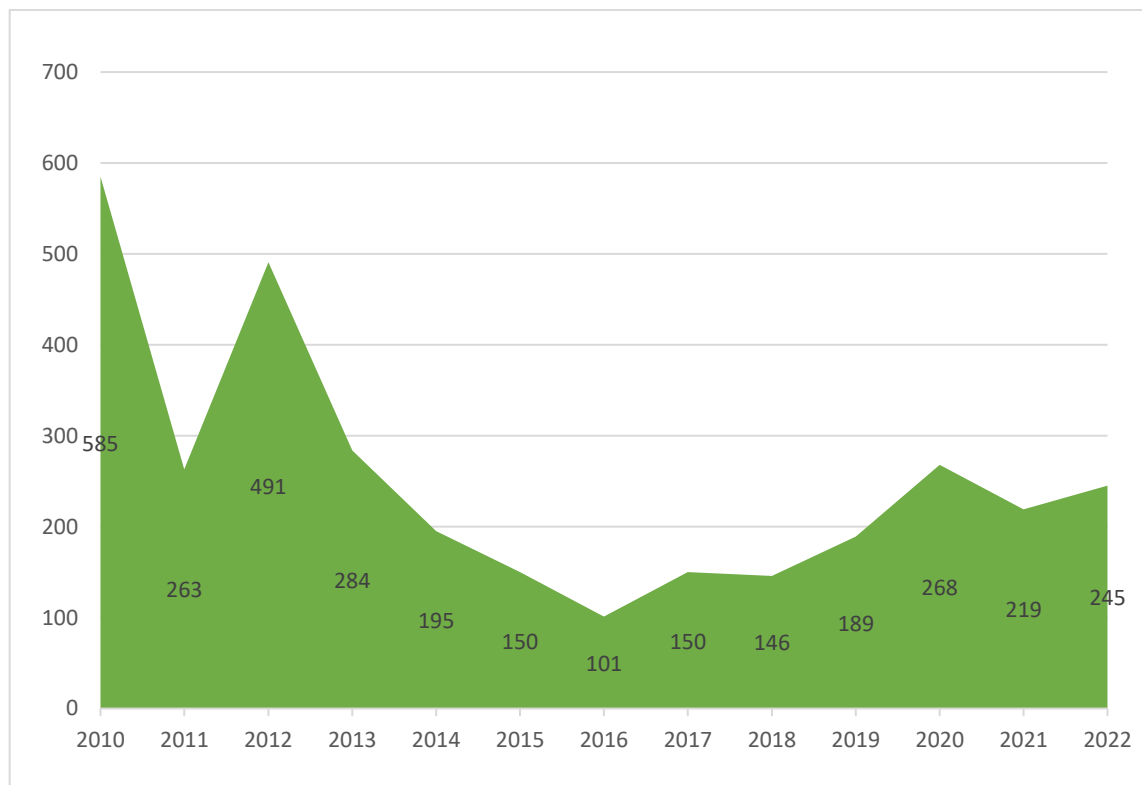
Működő társas vállalkozások tevékenységük szerint 2021 Putnok

27

Munkanélküliség

A városban a nyilvántartott álláskeresők száma hol csökkenő, hol növekvő tendenciát mutat. Az adatokat véginezve alkalmazkodik a nemzetgazdaság egészére vonatkoztatható trendekhez. A 180 napon túli regisztrált álláskeresők száma 2010-ben mutatott igen magas értéket, ami nem csoda, hiszen a 2008-as pénzügyi, gazdasági válság hazánkban hosszú recessziót eredményezett. 2012 után elkezdődött egy csökkenő folyamat, ami 2020-ban emelkedni kezdett, nem közelítette a 2010-es szintet.

9. ábra 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők Putnok 2010-2022, saját szerkesztés TEIR adatbázis alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében a foglalkoztatást kiemelt figyelemmel kísérik, ezért a vármegye foglalkoztatási stratégiát is kidolgozott, amely mentén a vármegye települései hatékonyan tudnak működni a munkerő piacot érintő kérdésekben. A B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának vezetésével a megyében pilot projekt zajlik az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány NKft. támogatásával „A munkaerő-piaci reform végrehajtásának gyorsítása a Foglalkoztatási Osztályok átalakításával” címmel. Ennek célja a regisztrált álláskeresők, a közfoglalkoztatottak és az inaktívak hatékonyabb elsődleges munkaerőpiacra történő kihelyezése

A Putnoki Paktumiroda az érintett településeken munkaerő-piaci re-integrációs csoportos foglalkozás keretén belül munkavállalói kulcskompetencia méréseket végez, Practiwork és Practisolutions rendszerrel. A rendszer legfontosabb célja, hogy konkrét támpontokat adjon a legkülönbébb munkaerő-piaci kontextusban a munkakör specifikus, alapvető kulcskompetenciákról, és az EU-s keretrendszerhez illeszkedő, a munkahelyi hatékonyságot meghatározó személyiségfaktorokról. A munkahelyi eredményesség személyiségkompetenciái, valamint a kognitív és digitális kulcskompetenciák mérése

kifejezetten a célcsoportra fejlesztett speciális eszközparkon történik. Az egyedi fejlesztésű eszközpark a legfejlettebb adatelemző és értékelő módszerekre alapozott algoritmusokat használja. A foglalkoztatásban továbbá fontos szerepet töltenek be az önkormányzati intézmények, elsősorban a polgármesteri hivatal, az iskolák és óvoda is.

Intézmények

Putnok a Putnoki járás központja, városi ranggal rendelkező település, ebből kifolyólag minden a rangjához szükséges közintézménnyel rendelkezik. Járási központ lévén kormányablak és okmányiroda működik a városban, a lakosság és a környékbeli a közigazgatáshoz kapcsolódó ügyeiket tudják intézni a településen. Bölcsőde, óvoda, általános iskola (2 db) és középiskola, egy gimnázium és egy szakközépiskola működik Putnokon. Felsőoktatási intézmény azonban nem található a városban, egyetlen felsőoktatási intézmény kihelyezett kara sem érhető el a településen. A felsőoktatásban résztvenni kívánóknak lokáció szerint a legközelebbi intézmény a Miskolci Egyetem. Ezen intézményeken kívül a városban megtalálható egy tanuszoda és sportszarnok is. A művelődni vágyók pedig könyvtárat, művelődési házat és múzeumot is látogathatnak. A város rendelkezik egy kis piactérrel, amely lehetőséget biztosít a helyi és környékbeli termelőknek termékeik értékesítésére.

V.3. Stratégiai fejlesztési terve

Putnok településfejlesztési koncepciója átfogó fejlesztési célokat határoz meg, amelyek hozzájárul a jövőképpen megfogalmazottak realizálódásához. A három átfogó cél kijelöli a város legfontosabb gazdasági, társadalmi, környezeti, műszaki kihívásokra adott válaszait, pozicionálja a várost és kijelöli a legfőbb hosszútávon megvalósítandó céljait. A város jövő képének legfőbb alkotóelemei, pillérei az átfogó célok.

Putnok Város Településfejlesztési Koncepciójának célrendszere

Forrás: <https://adoc.pub/putnok-varos-integralt-telepulesfejlesztési-strategiaja.html>

Ezen kívül megfogalmazásra kerültek a Középtávú Városi Célok, integrált jellegű célok, olyanok, melyek eléréséhez, több tematikus/ágazati jellegű tevékenység koordinált végrehajtása szükséges.

GAZDAGODÓ VÁROS	BEFOGADÓ VÁROS	MŰKÖDŐ VÁROS	GONDOSKODÓ VÁROS	LAKHATÓ VÁROS
A versenyképes gazdaság megerősítése, értékteremtő foglalkoztatottság, mikro-kapcsolati súlypontosság, történelmi Gömör gazdasági integrációja	A társadalmi megújulás, életminőség javítása, a társadalmi különbségek csökkentése, identitás-erősítő beavatkozások, Gömör - identitás	Az önkormányzat és feladatellátásainak hatékonyságának minőségi fejlesztése, értékteremtő közmunka program fenntartása, járásközponti funkciók erősítése	A köznevelés - és oktatás fejlesztése, szociális és egészségügyi ellátás fejlesztése	Az épített és természeti környezet védelme, állapotnak javítása és fejlesztése, megújuló energiák arányának növelése

Forrás: <https://adoc.pub/putnok-varos-integralt-telepulesfejlesztési-strategiaja.html>

Gazdaság fejlesztés: középtávú városi cél a helyi kis-középvállalkozások fejlesztését célozza. Az alapanyag termelés és az élelmiszer-feldolgozás terén kitörési pontot a magasabb hozzáadott értékű, kiemelkedő minőségű termékek előállítása jelenthet, kihasználva a kiváló beltartalmi értékekkel rendelkező alapanyagok által nyújtott lehetőségeket. Felismerve a helyi foglalkoztatásban betöltött jelentős szerepüket, meg kell teremteni a fejlődésre képes mikro- és kisvállalkozások piaci versenyképességének stabilizálásához szükséges feltételeket. A helyi erőforrásokból előállított helyi termékek kiemelkedő gazdasági potenciállal bírnak, a fejlesztési stratégia fontos elemét képezhetik. A helyi gazdaságok elérhetik azt az áttörést, hogy a helyben, magas színvonalon előállított és feldolgozott termékeknek jelentős szerepük legyen a piacon. A megerősödéshez a megfelelő marketingtevékenység elengedhetetlen. A város kiváló adottságú mezőgazdasági területeit figyelembe vevő, azt lehetőség szerint megóvó iparterület-fejlesztési/bővülési tervének kivitelezése, a helyi és betelepülni szándékozó vállalkozóknak telephely-fejlesztési lehetőség nyújtásával komoly előrelépést tud elérni. A település alapvetően olyan gazdasági vállalkozásokat kíván támogatni, amelyek magas hozzáadott értékű tevékenységet folytatnak, foglalkoztatási hatásuk érvényesül, és környezetbarát technológiákat alkalmaznak. Putnok városa igyekszik differenciált befektetői kedvezményeket kínáló önkormányzati vállalkozásfejlesztési és befektetés ösztönzési program megerősítésére, az aktuális gazdasági folyamatokhoz igazodni képes, rugalmas rendszer fenntartására. A vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési program nemcsak a potens betelepülő vállalkozások, hanem a helyi mikro-, kis- és közepes vállalkozások segítségét is szolgálja. Szükséges a működési környezet javítása: hiányzó infrastrukturális elemek megvalósítása, meglévők minőségi fejlesztése A több lábon álló (diverzifikált) gazdaság megteremtése a

logisztikai iparágak, a kreatív iparágak fejlesztése és differenciált kereskedelmi ellátás erősítése mellett a térségi együttműködéssel az idegenforgalom fejlesztése a cél

A gazdaságfejlesztő fejlesztések humán erőforrás oldalát a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, minőségi képzés (közoktatás, szakképzés, valamint térítéses képzés) és a kutatás teremti meg. Ennek elengedhetetlen részét képezi az oktatásban résztvevők, a lakosság és elsősorban a fiatalok szemléletváltozása, az innováció társadalmi elterjesztése, valamint az ezt szolgáló infrastruktúra fejlesztése. A helyi gazdasági szereplők együttműködésének, hálózatosodásának támogatása, segítése elengedhetetlen. A hagyományosan szegény, ipari hagyományokkal kevésbé rendelkező vidéki térség számára jelentős kiugrási lehetőség lehet a turizmus fejlesztése, amely egyrészt jövedelmet teremt az ebből élők számára, másrészt multiplikátor hatása révén a turizmust kiszolgáló ágazatok (pl. kézművesség, szálláshely és vendéglátás) számára is többletbevételt jelent. A turisztikai adottságok kihasználása (vendégbarát kiépítése, programok megszervezése, megismertetése) elősegíti a turisztikai vendégforgalom és a tartózkodási idő növekedését, ami a turisták nagyobb és hosszabb költési hajlandóságával párosul.

Véleményem szerint, ha a városvezetés a településfejlesztési stratégiája mentén tud haladni, a kezében lévő eszközöket hatékonyan használja ki, hosszú távon képes lehet elérni a céljait. Fontos azonban megjegyezni, hogy kiemelt szerepet kell tulajdonítani a nagyobb cégek bevonásának, amik szinte azonnali megoldást tudnak kínálni a munkaerő felszívásra, melynek a későbbiekben népességmegtartó hatása van. De, mivel a város közvetlenül nem csatlakozik az autópályához, bizonyosan valamilyen extra kedvezményt kell biztosítani a potenciálisan szóba kerülő cégeknek.

Idegenforgalom fejlesztés kapcsán a város természeti környezete valóban kiemelkedő, de megfelelő marketing tevékenység híján aligha válik népszerűvé. A turizmus fejlesztése nagyon jó irány lehet, ha a népszerűsítés terén nagyerejű lépéseket tesznek.

V.4. Putnok város S.W.O.T. analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• A város és környéke kiemelkedő természeti értékekkel rendelkezik • Jelentős kulturális örökségeket birtokol • Általános közszolgáltatások, intézmények rendelkezésre állnak a városban • Infrastrukturális fejlettsége kielégítő • Erős a szociális háló a városban • Világos, jól felépített fejlesztési tervvel rendelkezik • Szabadon rendelkezik beépíthető területekkel • EU átlaghoz viszonyítva alacsony bérköltség jellemzi a régiót, így a várost is, ami vonzóvá teheti a befektetők szemében	• -Gazdasági szempontból az egyik legfejletlenebb térsége az országnak ahol a település található • A városban nincs jelentős tőkével, erős piaci pozícióval rendelkező nagyvállalat • A kis-és középvállalkozások gyengék piaci pozíciójukat tekintve, gyakran likviditási problémákkal küzdenek, számuk nem jelentős • Oktatás és K+F területéről teljesen hiányoznak a vállalkozások a városban • Kevés a felsőfokú végzettségűeket foglalkoztató munkahely • Átlagosan alacsony jövedelemszinttel rendelkeznek a foglalkoztatottak a településen • Nincs közvetlen autópálya kapcsolata
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Fejlesztési stratégiában megjelölt célok megvalósítása • Vidékfejlesztési program keretében megnyíló pályázati források kihasználása, sikeres pályázás • Együttműködések kidolgozása a régió, kiemelten a települési és térségi gazdasági szereplőkkel • Turizmus fejlesztése • Szociális gazdaságban rejlő lehetőségek kihasználása • További jó minták átvétele	• Régió leszakadásának veszélye • További negatív következmények felerősödése: elszegényedés, előregedés, elvándorlás • Gazdasági potenciál további gyengülése • Képzetlen, megfelelő szaktudás és egyéb kompetenciák híján levő csoportok-jellemzően roma kisebbség-további bővülése • Munkanélküliség tovább emelkedése • Kilátástalanság érzetének felerősödése a lakosságban • Mélyszegénységben élők csoportjának bővülése

V.5. Szikszó városa

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye települése, a Cserehát hegyvonulatainak és a Hernád völgyének találkozásánál, Abaúj kapujában helyezkedik el. Nyugatról és észak-nyugatról a Magyar-hegy, keletről pedig a Hernád határolja 3,620 hektáros területét. Déli határát az Újfalusi part képezi, de itt húzódott az egykori Borsod és Abaúj vármegyék mezsgyéje is. Nevét általában a Szikaszó formára szokták visszavezetni, amelyet szikes talajáról kaphatott, ily módon a Szikszó név jelentése: szikes völgy. A Hernád völgyében fekszik, a folyó jobb parti oldalán, a vármegyeszékhely Miskolctól 17 kilométerre északkeletre.

Megközelíthetősége:

Legfontosabb közúti megközelítési útvonala a 3-as főút, mely a központján is végighúzódik. Az ország távolabbi részei felől fontos elérési útja az M30-as autópálya is, amely a belterületeit ugyan nyugatról elkerüli, de a déli határában csomóponttal rendelkezik. Alsóvadásszal és az attól északabbra eső környező településekkel a 2622-es út köti össze.

Története:

A környéken már a honfoglalás idején megtelepedtek a magyarok. Első írásos említése 1280-ra tehető, ekkor ugyanis IV. László itt keltez három oklevelet, a következőkkel zárva sorait: Datum in Zekzou, feria tertia proxima post dominicam judika MCCLXXX 1320-ban 96 garas pápai tizedet adózott, mintegy 10%-kal kevesebbet, mint Gönc. Ennek alapján mezőváros lehetett. Ebben az időben még az Aba család birtoka volt; az ő kihalásukkal került 1391-ben Zsigmond király, majd felesége, Mária királynő birtokába. Ekkor már királyi városként említették. Ebben az időben virágzásnak indult; ekkor épült a kisebb módosításokkal, de ma is álló gótikus temploma. A fejlődéshez kedvező földrajzi helyzete is hozzájárult: errefelé vezetett az út Kassa és Krakkó felé. Bortermelése már ebben a korban is jelentős volt.

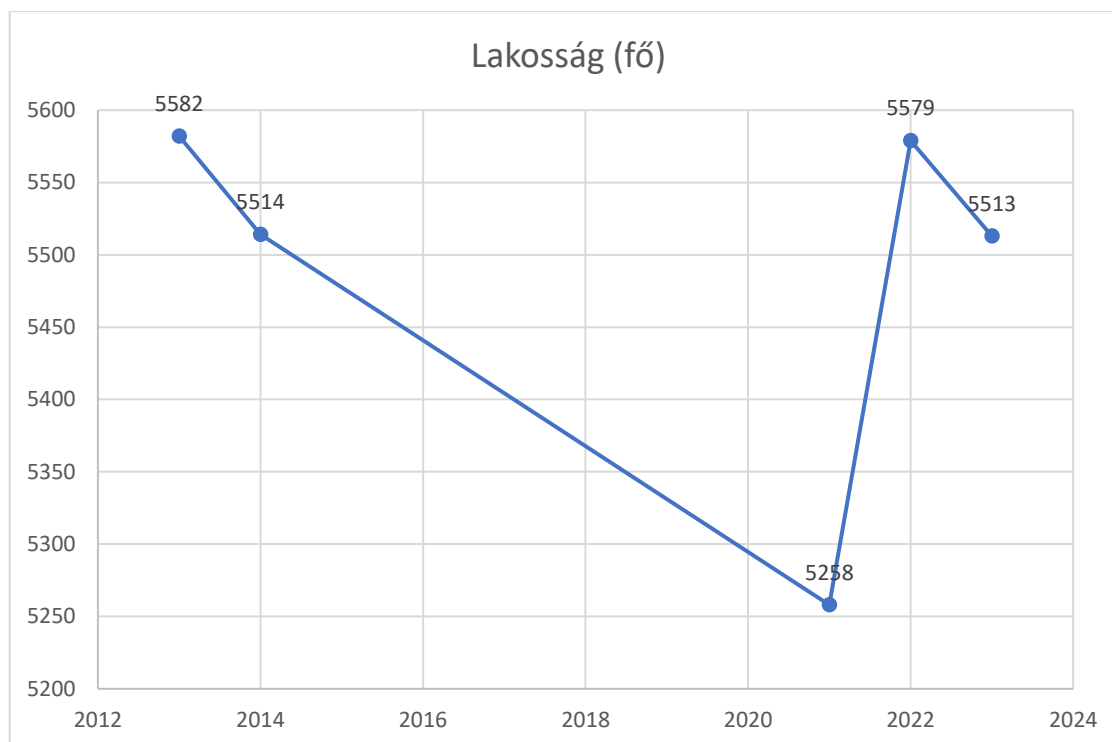
A 16. században a város uraival, a Perényiekkal együtt áttért a református vallásra. Ekkor került gótikus temploma a reformátusokhoz. 1588-ban 11 000 fős török had támadta meg Szikszót. Rákóczi Zsigmond egri várkapitány vezetésével a várost sikerült megvédenie a 2000 lovasból és 400-500 gyalogosból álló magyar seregnek. A helybéliek mindmáig ismerik a tömegsírok helyét. 1852-ben egy lakástűz következtében az egész város leégett. Sikerült újjáépíteni, de az anyagi terheket viselni nem bíró polgárok hamarosan kérvényezték, hogy településüket minősítsék vissza nagyközséggé. 1962. július 1-jéig járási székhely volt. 1989-ben városi címet kapott.

Népessége

Teljes népessége: 5513 fő, 2023.01.01. KSH adat.

2022-ben a lakosság 88,6%-a vallotta magát magyarnak, 3% cigánynak, 1,8% ruszinnak, 0,3% németnek, 0,1-0,1% örménynek, romának, ukránnak, szlováknak és szlovénnek, 1,8% egyéb, nem hazai nemzetiségűnek (11,6% nem nyilatkozott; a kettős identitások miatt a végösszeg nagyobb lehet 100%-nál). Vallásuk szerint 32% volt római katolikus, 20,7% református, 10,3% görög katolikus, 0,7% egyéb keresztény, 0,1% evangélikus, 0,1% ortodox, 4,8% felekezeten kívüli (31% nem válaszolt).

Népesség alakulása 2013-2023 között

10. ábra, Szikszó város népességének alakulása 2013-2023 között, saját szerkesztés KSH adatok alapján

Közüntézmények

A városban 2 óvoda és bölcsőde, 2 általános iskola, 1 középiskola-gimnázium-található. A középiskola falai között felnőttoktatás is megvalósul. Sportcsarnok és uszoda is rendelkezésre áll. Könyvtár, művelődési ház és múzeum is várja a kulturálódni vágyókat. Kormányhivatal, egészségközpont, idősek otthona is található a településen.

Gazdaság történet

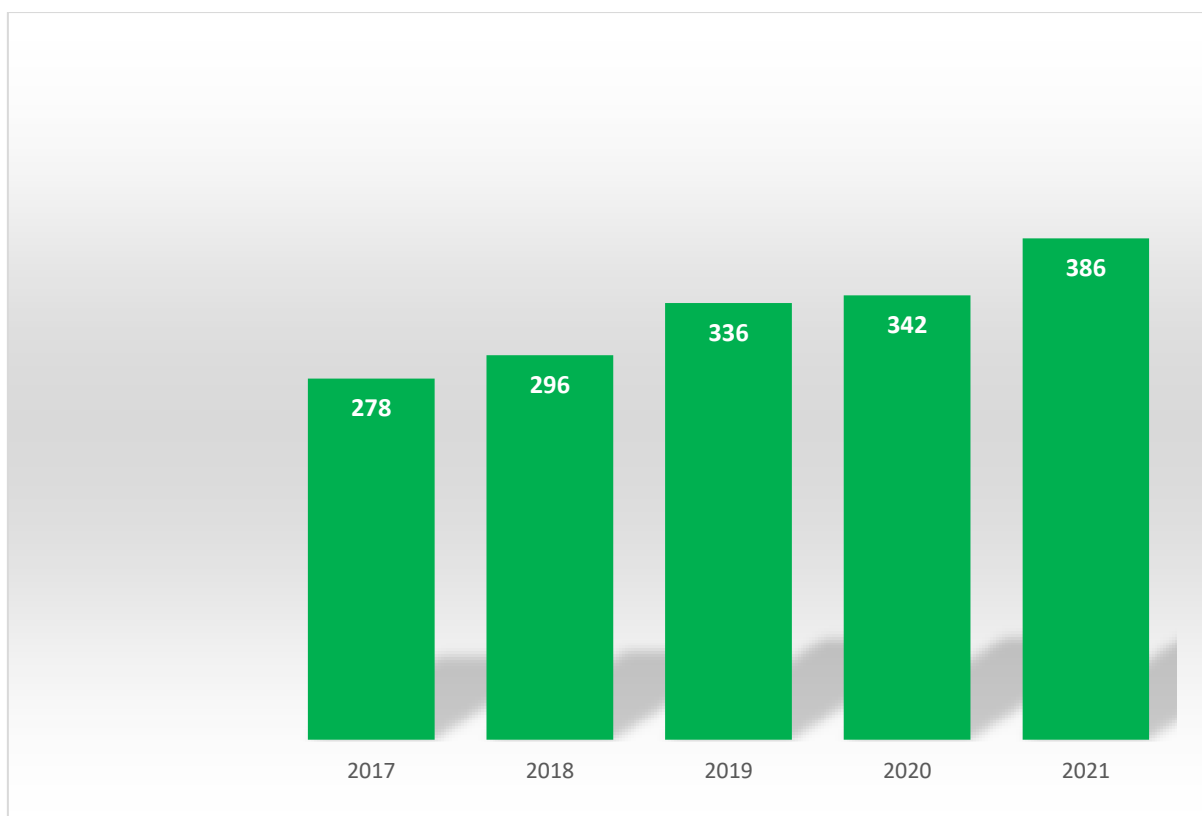
A városban nagy múltja van a mezőgazdaságnak, a Hernád-völgy öntéses, mezősegi talaján elsősorban gabonaféléket termesztettek és termesztene a mai napig, a Cserehát kedvező, déli fekvésű dombjain pedig nagy múltja van a szőlő- és gyümölcsstermelésnek, valamint a borászatnak. A régió gazdaságát a múltban elsősorban a nehézipar, -bányászat és kohászat-határozta meg. Miskolc és Ózd ipari központként működtek, így Szikszó lakosai közül sokan Miskolcon, a hajdani nehézipar emblematikus központjában dolgoztak.

V.6. Szikszó a jelenben

Pezsgő, színes, élettel teli. Leginkább ezekkel a szavakkal lehetne jellemezni a kisváros atmoszféráját. Régiós elhelyezkedését tekintve üde színfoltja környezetének. Mindenhol rendezett a település összkepe. A lakóingatlanok látképe csak ráerősít erre. A fejlődés jól érzékelhető a város szinte minden részletében.

Gazdasági aktivitás

A város elérhető autópályáról (M30), másik fő megközelítési útja a 3-as számú főút. Miskolctól csupán 17 km választja el. Ez jótékonyan érinti Szikszó gazdaságát, hiszen azok a nagyobb cégek, amelyek érdemi foglalkoztatóvá és a Helyi Iparüzési Adó tekintetében nagy befizetővé válhatnak potenciális területként tudnak tekinteni a városra könnyű és gyors megközelíthetősége miatt. A településen található a Hell Energy Magyarország Kft gyártó üzeme, mely nem csak a település, hanem a régió egyik legnagyobb adózója is. Ezenkívül kis-és középvállalkozások, egyéni vállalkozók működnek a településen. Hazánkban általánosságban a legelterjedtebb társas vállalkozások tekintetében az elérhető adatok szerint a következő képpen alakult a helyzet Szikszó esetében;

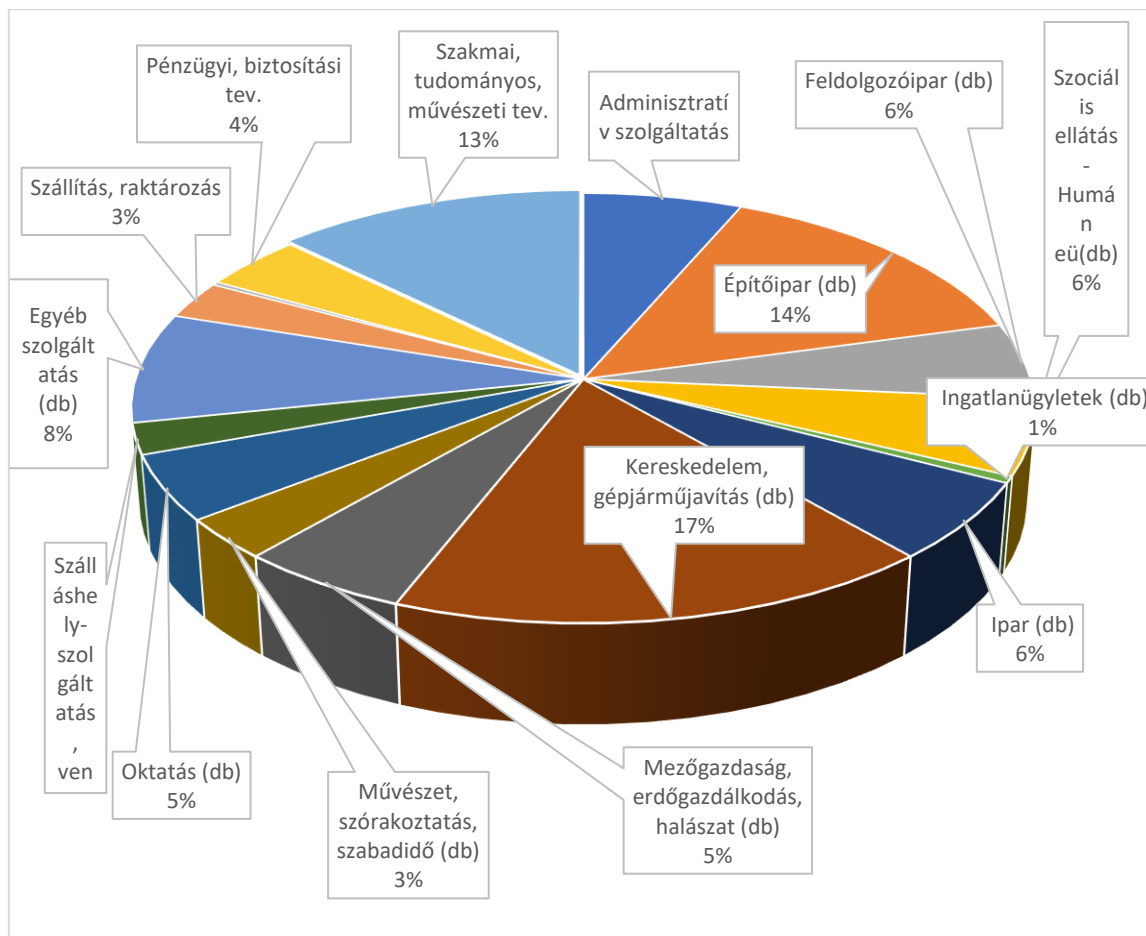

11. ábra: Működő társas vállalkozások Szikszó 2017-2021 között, saját szerkesztés, TEIR adatbázis alapján

Az adatok alapján kijelenthető, hogy a településen a vállalkozói kedv nem tört meg a 2020-as év Covid 19 járvány hatására. 2021-ben a vállalkozások száma tovább nőtt. Az önkormányzat költségvetési adataiból pedig kiderül, hogy a város 2023-ban 944 millió Ft-ot szedett be Helyi Iparüzési Adó jogcímen. A legnagyobb befizető természetesen a Hell Energy Magyarország Kft.

Működő vállalkozásainak számát tekintve azonban bizonyosan kijelenthető, hogy ebből az adónemből befolyó összeg Szikszón (még a Hell kihagyása esetén is) magasabb lenne, mint Putnokon. Míg 2021-ben Putnokon 151 működő társas vállalkozás volt, addig Szikszón ugyanebben az időben 386. Tevékenységüket tekintve az alábbi eloszlást láthatjuk

Működő társas vállalkozások tevékenységük szerint 2021 Szikszó

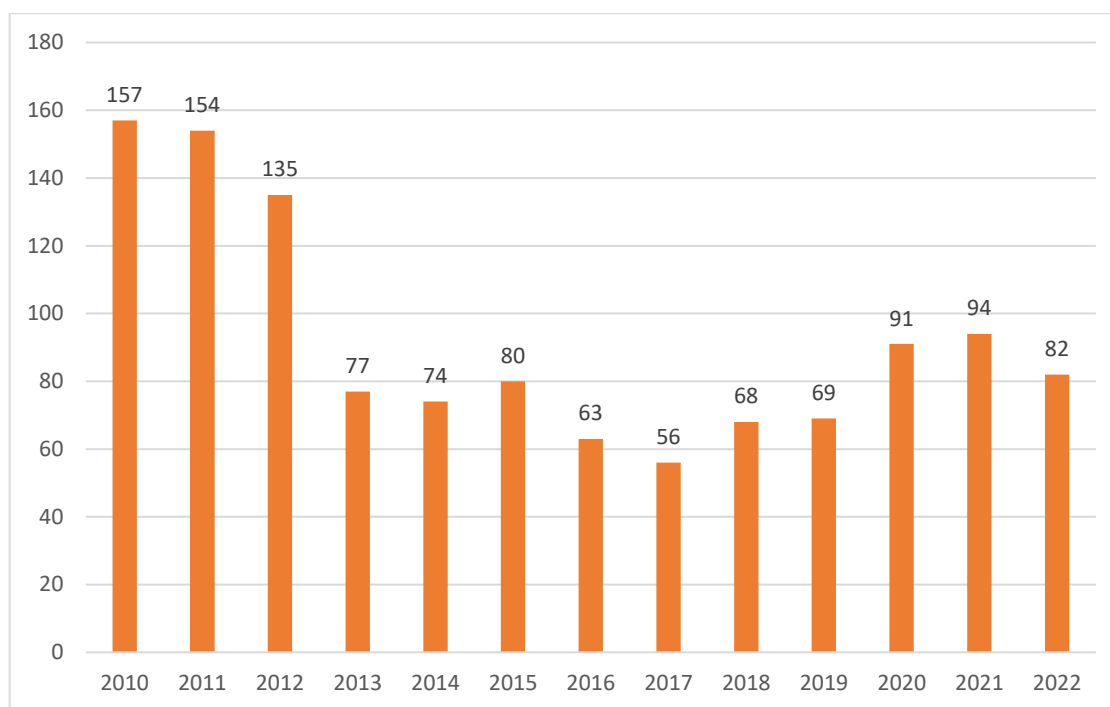

12. ábra, Működő társas vállalkozások tevékenységük szerinti összetételben Szikszón 2021, saját szerkesztés, TEIR adatbázis alapján

A városban legnagyobb részben a kereskedelem, gépjárműjavítási szektor képviselteti magát. Ezt követi az építőipar, majd a szakmai, tudományos, művészeti tevékenységet végző szegmens. Ez Putnok esetében teljes mértékben hiányzott. Szikszó városában az oktatással foglalkozó cégek aránya csaknem megegyezik a feldolgozóiparban tevékenykedő vállalkozások számával. A város esetében már megjelennek azok a vállalkozások, amelyek nélkülözhetetlenek a fejlődés útján. Az oktatási és szakmai, tudományos és művészeti tevékenységet folytató vállalkozások jelenléte arról árulkodik, hogy a városban jelen vannak a magasan képzett szakemberek is. A tudásközpontú gondolkodás és az ehhez kapcsolódó gazdasági tevékenység folytatása motorja a fejlődésnek. Ráadásul, ha működő vállalkozásokról beszélünk, akkor a piaci igényük is bizonyított, tehát van fizetőképes kereslet ezekre a tevékenységekre.

Munkanélküliség

Az adatok alapvetően csökkenő tendenciát mutatnak, 2020 és 2021 adatai emelkedésről tanúskodnak. Putnok értékeihez képest lényegesen alacsonyabb számokat láthatunk, köszönhetően a megyeszékhely közelségének, illetve a helyben elérhető több munkalehetőségnek.

13. ábra, 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők száma 2010-2022 között Szikszó, saját szerkesztés, TEIR adatbázis alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében a foglalkoztatást kiemelt figyelemmel kísérik, ezért a vármegye foglalkoztatási stratégiát is kidolgozott, amely mentén a vármegye települései hatékonyan tudnak működni a munkerő piacot érintő kérdésekben. Szikszón a Szikszói Kistérség Foglalkoztatási Paktum működik, mely foglalkoztatási paktum a kistérség meghatározó gazdasági-társadalmi szereplőinek szerződésben rögzített összefogása. Célja a kistérség ismert foglalkoztatási nehézségeinek csökkentése, összhangban az elfogadott kistérségi foglalkoztatási stratégiával. Foglalkoztatást elősegítő programokat valósítsanak meg, összehangolják a térségi szereplők gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzeléseit, a pénzügyi forrásokat a foglalkoztatáspolitikai célok eredményes megvalósításának érdekében.

A paktumot aláírók felelősséget éreznek a térség foglalkoztatási helyzetéért és készek lehetőségeiket a térség gazdaságfejlesztési céljainak szolgálatába állítani.

A Paktumirányító szervezet a Szikszói Kistérség Többcélú Társulás, mely munkásságával gondoskodik a célkitűzések eléréséről. A célkitűzések a következők: a foglalkoztatási színvonal növelése, és a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése a helyi vállalkozói szektor támogatásával, a munkahelyek megőrzése az igényekhez igazodó képzések indításával, a megváltozott munkaképességű személyek munkavállalási lehetőségeinek javítása, a térségi gazdaságfejlesztési elképzelések és a szakképzés összehangolása, a tanácsadási és a gondozási lehetőségek bővítése olyan személyek számára, akiket a munkanélküliség közvetlenül vagy közvetetten érint, munkaerőpiaci felzárkóztató, pályaorientációs és szakképesítést adó képzési programok biztosítása az alacsonyan iskolázott fiatalok számára, a helyi, illetve a közösségi szolgáltatások fejlesztése az információs és a kommunikációs technológia segítségével a hátrányos helyzetű és a munkaerőpiacról kiszorult rétegek integrációjának elősegítése, a férfiak és a nők

esélyegyenlőségének figyelembe vétele minden területen, a térség adottságainak kihasználásával a foglalkoztatási potenciál fejlesztése az idegenforgalom, a sport-szabadidő, a szociális szolgáltatások, a kultúra terén, a gazdaság munkaerőigény kielégítésének segítése képessé, munkaerőpiaci szolgáltatásokkal és egyéb közgazdasági eszközökkel.

Intézmények

Szikszo járási központ, ennek megfelelően megtalálhatóak az intézmények is a területén. 2 óvoda és bölcsőde segíti a kicsik elhelyezését. A bölcsőde tekintetében a tavalyi év derekán fogtak bővítésbe, a megnövekedett férőhely igény miatt. A tájékoztatás szerint a projektet a város önkormányzata valósítja meg. Az új bölcsődei férőhelyekre a megnövekedett igények miatt van szükség, ezért a beruházásban új, kétszobás bölcsődeépület jön majd létre, mely 28 új férőhelyet fog biztosítani. A közlemény szerint a projekt várhatóan jövő december 31-én fejeződik be. Szikszo önkormányzata az Európai Unió támogatásával, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében 328,7 millió forint vissza nem térítendő támogatásban részesült – közölték. 2 általános iskola és középiskola működik a városban. Sportcsarnok, uszoda áll rendelkezésre. Könyvtár, múzeum és művelődési ház várja látogatóit. Járási központ lévén kormányablak, okmányiroda elérhető a településen.

V.7. Stratégiai fejlesztési terve

A város nagy hangsúlyt fektet a gazdaság fejlesztésére, a helyi lakosok elégedettségének elérésére, az oda látogató turisták szívének megnyerésére. Szikszo város alapvető célja: a lakossági életminőség növelése – a vonzó lakóhely megteremtése. Ennek érdekében, a város vezetés szerint vonzóvá kell tenni a várost a gazdasági-vállalkozási szféra számára is, hiszen megbecsült munkahelyek, színvonalas szolgáltatások és abból képződő jövedelmek nélkül nincsenek, nem teremthetők meg a nyugodt kisvárosi élet kulturáliskörnyezeti-infrastrukturális feltételei. A vonzó város megteremtésének alapfeladata egy átgondolt városfejlesztési koncepció megfogalmazása, a város erre épülő tudatos pozicionálása, a hiányzó „Szikszo-márka” megfogalmazása, építése annak érdekében, hogy legyen egy szakmai, logikai fejlesztési keret, melyet lehet szeretni, amelyért lehet értelmesen dolgozni.-fogalmazta meg Dr. Piskóti István. Forrás: https://szikszo.hu/upload/userupload/5/files/GP-Szikszo%C3%B3_KT0630_pi.pdf

Szikszo városa kidolgozott egy 21 részprogramból álló stratégiát 2020-ban, amely mentén az elmúlt évek alatt haladt. Az eredmények a stratégia helyességét támasztják alá. A program a településmarketing szemlélet rendszerével került megalkotásra.

A Gazdasági Program – mint első stratégiai dokumentum – ugyanakkor már fel vázolja a város pozicionálásának, márkaépítésének főbb elmeit, hogy a gazdasági prioritások már azt tükrözhessek. Ezek a következők: Szikszo országosan ismert, elismert város kell, hogy legyen, melyet nemcsak a Hell jelenléte, hanem a tudatos városfejlesztési, egyedi szakmai, gazdasági, kulturális és turisztikai teljesítménye hitelesít. A városunk fő üzenete, márkamagja: „Szikszo erőt ad” Az üzenet megújulást, újat teremtést, optimizmust, határozottságot tükröz, melyet alapvetően újonnan, új programokkal, fejlesztésekkel hitelesítenek

A kreativitás, az innováció, az együttműködés, a fenntarthatóság, a helyiérdek-alapúság határozzák meg a városok versenyképességét, fellendülését. A „kisvárosi státusz” felértékelődő, trendi, vonzó „életforma”, melynek igazi megfogalmazása országosan is formálódik, s várhatóan kiemelt figyelmet, szakmai lehetőséget, kormányzati támogatást és érintetti érdeklődést, keresletet indikál. **„Szikszó erőt ad” – márkaépítés** tervei keretében olyan város felépítése, mely képes erőt adni polgárainak. (a tudás, a kreativitás, a kultúra-szórakozás, a közösség, az egészség, a kényelem, a vonzó munka- és vállalkozási lehetőség, a biztonság erejét) amely képes erőt adni vállalkozásainak, cégeinek (az infrastruktúra, az oktatás, a tudás-képzettség, a kreativitás, a szakmai- és pénzügyi erőforrás, a kooperáció-hálózati pozíció, a kapcsolat erejét) amely képes erőt adni a vendégeinek, turistáinak (az autentikus, a slow és kreatív turizmus szemléletére épülő kínálatával, a helyi értékekre, összehangolt vállalkozóilakossági-közösségi turisztikai teljesítményekre épülő desztináció erejét) Szikszó – képe, üzenete egy kreatív „fellendülőváros” – a következő években figyelmet kiérdemlő, prosperáló, kiugró teljesítményű „bumm-város” (kreatív turizmus – kreatív 7 üzlet – kreatív élet) ((Szikszó – power for us – Prospericity –boomcity - creative city to boom –creative journey - creative business - creative life. (bár városmarketingben egyre gyakrabban használt kifejezés a creative, a konkrét marketingprogram majd formálja az üzeneteket)) A programot megalapozó külső-belső elemzésekből, megkérdésekből az alábbi gazdasági program prioritásokat, elveket fogalmazta meg a város:

Nyílt – tudatos szakmai és közösségi tervezés - a szikszóiak „mozgósítása” - helyi közösségek iniciálása, támogatása, különösen a fiatalok, a kreatív emberek, a vállalkozók, a vállalkozni akarók megnyerése. **A város forrásait alapvetően** nem a lakossága megadóztatásából kívánja biztosítani, a helyi adók, illetékek, lakossági terhek alapvetően a felelős, városszerető, racionális magatartás, a környezeti-társadalmi értékek tiszteletének ösztönzését szolgálják.

Fejlesztési és működési költségeket a város fő bevételeként a kötelező feladatok ellátására biztosított állami források, a hazai, kormányzati és nemzetközi pályázatok mellett alapvetően a **gazdasági, vállalkozói szereplők helyi iparúzési, s ingatlant terhelő adókból, s projektalapú-finanszírozásból kívánja biztosítani. Kiemelt fejlesztési, forrásfelhasználási prioritás** az elhanyagolt infrastruktúrájának (víz, szennyvíz, világítás, csapadékvíz-elvezetés), az utak-járdák-terek korszerűsítése - a Szikszó fizikai, városképi megjelenésének, rendezetlen állapotainak a tudatosan sorba-rendezett fejlesztése, megszépítése.

A város iparfejlesztési és lakóövezeti-életminőségi funkcióinak tér-használatilag markáns szétválasztása, harmonizálása, annak érdekében, hogy nyugodt életfeltételeket tudjunk biztosítani. **Vonzó déli-iparterületi kínálat, befektetési lehetőségek feltételeinek kialakítása** és az ott megvalósuló hatékony nagy-beruházások érdekében folytatandó befektetésszervezői, marketing tevékenység.

Társadalmi és üzleti értékek, érdekek integrálása – azaz üzletileg kedvező megtérüléseket biztosító, ugyanakkor a város társadalmi, közösségi értékeit, elvárásait tisztelő projektek, kombinált finanszírozási források, realizálási megoldások alkalmazása alapvető magatartási elvünk.

Cél, az országos kisvárosi mintastratégia - városfejlesztési program **kialakítása** – új szemléletű – hálózati alapú partnerségi - térségi, országos és nemzetközi szakmai-, vállalkozói-, tudományos- és lakosságot, fiatalokat érintő együttműködési rendszert működtető gazdasági programmal. **A város helyi gazdasági szereplőinek teljesítmény-növelését** az alábbi súlyponti területeken, a következő fejlesztési irányokban célszerű ösztönözni:

- mezőgazdasági termékek, élelmiszer termelése és feldolgozása,
- helyi termék, kézműipar és kisipari feldolgozások,
- különböző szolgáltatások – ipari, műszaki, építőipari, javító, informatikai, kereskedelmi, üzleti, oktatási, lakossági kényelmi és más szolgáltatások
- turisztikai kínálat által integrálható termelői, szolgáltatói tevékenységek (élelmiszer, iparcikk, szálláshely, vendéglátás, kulturális szolgáltatások, rendezvények, személyi szolgáltatások és más üzleti-piaci szolgáltatások

A város gazdasági programjának két fontos működési elve a program és a projektorientáltság, mely azt jelenti, hogy minden elképzelés „berendeződik egy programba, valamilyen szempontból közös tartalmi, tevékenység-csomagba, melyben egymáshoz kapcsolódó, egymást feltételező, segítő projekt-elemek vannak. A projektorientáltság pedig azért fontos, hogy a konkrét lépéseknek legyen „eleje-vége”, azaz konkrét célok, lépések, eredmények, elvárások által ténylegesen megvalósítandó. Stratégiai partnerség, megállapodás a HELL Csoport cégeivel, döntéshozóival a város számára meghatározó gazdasági szereplővel a közös érdekek alapján, támogató együttműködéssel fontos városi stratégiai kezdeményezések ösztönzője, támogatója.

A Gazdasági Program egy olyan program és projektrendszer vázolat, ahol az egyes elemek szorosan összefüggenek, együttesen képezik a város jövőjét formáló elképzeléseket a megvalósítás kereteit. A középtávú tervünkben a következő 4-5 évre elérendő célként az alábbiak kerültek megfogalmazásra:

1. A város lakóinak száma – százaz nagyságrendben - újra növekedésnek indul, részben az elvándorlás csökkenésével, s a jelentősebb betelepüléssel.
2. A város legfontosabb 15 % belső úthálózata komplex módon megújul, s több mint felénél jelentős fejlesztések, korszerűsítések történnek – elsősorban a Kisváros Program pályázati forrásaiból.
3. A déli-iparterület (~30ha) fejlesztés lezárul, s 80 %-ban hasznosításra is kerül.
4. A Belváros program elindul, fő eleme megvalósul, a szolgáltatások átalakulnak és megtörténik az épületrehabilitációs, s részben a közlekedés-korszerűsítési lépések is.
5. A város iparüzési és egyéb adóadóbevételei – a jelenlegi törvényi szabályozási feltételekkel, s gazdasági újra-stabilizálással, növekedéssel számolva – az évi 600-900 millió forintos sávban realizálódnak.
6. Pályázati és üzleti befektetési forrásokból a várost fejlesztő, programerősítő beruházások éves nagyságrendje további évi 500-700 millió forint körül alakul, az előkészítő egy-két év után, a ciklus közepétől, különösen a kisvárosi program esetén.
7. Nő a szikszói székhelyű és sikeresen működő tevékenységű vállalkozások száma, ezek között elsősorban a kisvállalkozásoké.
8. 2023-ra kialakul a város, mint desztináció kiinduló összehangolt, tematikusan felépített turisztikai kínálata, programja, több mint 100 ágy szálláshellyel, s évi

Ez a gazdasági program 2020-ban került megfogalmazásra, és ettől az évtől haladt a város a program mentén. Ha végig nézzük a középtávú célként meghatározott 8 pontot, számba vehetjük az eredményeket.

1. Népesség növekedés 2020-ban a lakosság száma 5258 fő volt, míg 2023-ban 5513 fő; 255 fő népesség gyarapodás (A bölcsődei fejlesztés szükségessége szintén népesség növekedést igazol.)
2. Belső úthálózat komplex megújítása Még nem befejezett projekt.
3. Déli-Iparterület fejlesztésének lezárulása A Szikszó határán kialakított, az ország legnagyobb, mintegy 341 hektáros összefüggő ipari területen 33 hektár területű Ipari Park várja a befektetőket. A Szikszói Ipari Park kiváló adottsággal rendelkezik; az autópálya közelsége, a közvetlen vasúti kapcsolat, a magas színvonalú infrastruktúra mind-mind maximálisan kiszolgálja az ipari parkban bővítéseket tervező cégeket, valamint az új beruházókat. Forrás: <https://www.bazpaktum.hu/bl.php?pid=19&>
4. Belváros program A belvárosi rehabilitáció a műemlék gótikus templom körüli térre koncentrál, melynek jelentős ingatlanja az egykori Megyeháza épülete, mely egyben a belváros rehabilitáció központi elemét is képezi. A belváros vonzerejének növelése érdekében új funkciók kialakítása és a meglevők megerősítése valósul meg, mint a kulturális tér biztosítása, közösségerősítés és turisztikai vonzerő építés, étterem, rendezvényter, kulturális tér, szálláshelyfejlesztés és kereskedelmi funkciók kialakítása. A komplex akcióterület fejlesztés meghatározó gerincét a helyi értékek, kulturális örökség, hagyományok feltárása, történelmi emlékek, sztorik bemutatása képezi. -Még nem befejezett projekt.
5. HIPA bevételek növelése 2020-ban 600 és 900 millió Ft körüli összegre prognosztizált a város vezetés a program hatására. 2023-ban a város bevétele HIPA adónemből 944 millió Ft volt.
6. Város fejlesztő beruházások Ipari terület fejlesztésének befejezése, újlakóövezeti részek kialakítása, közvilágítás korszerűsítése, bölcsőde fejlesztés;
7. Vállalkozások számának növelése A működő vállalkozások száma folyamatosan emelkedik, az emelkedő tendenciának a 2020-ban kitörő Covid 19 járvány sem szabott gátat, 2021-re előző évhez képest 44 vállalkozással több működött Szikszón.
8. Turisztikai kínálat összehangolása Még nem befejezett projekt.

Összességében kijelenthető, hogy a város által megfogalmazott és alkalmazott stratégia hatékonyan működik.

V.8. Szikszó város S.W.O.T. analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Előnyös megközelíthetőség, közvetlen csatlakozás az autópályához • A város Miskolc tágabb nagyvárosi agglomeráció része • Kedvező természetföldrajzi adottságok • A Magyar-hegy borkultúra, erős jelenléte, szőlőtermesztés • Erős helyi identitás-tudat • Kulturális hagyományok léte, újak létrehozása • Infrastruktúra kiépített humán és gazdasági szempontból is • Stabil piaci pozícióval rendelkező nagyvállalat jelenléte • Kis-és középvállalkozások számának folyamatos emelkedése	• A városnak hiányos a nemzetközi kapcsolatrendszere, gyenge a szerepe településrendszerben • Az erős identitás-tudatot a fiatal és középkorú lakosságnál nem sikerült az elmúlt évtizedekben megtartani. • Csökkenő, utóbbi egy-két évben még mindig csak stagnáló lakónépesség • Jelentős vagyoni különbségek a lakosságban • A város képzési kínálati visszafejlődött, nem felel meg az igényeknek • Hiányzó gazdasági együttműködések • Szállás-, vendéglátással foglalkozók alacsony aránya • Turisztikai vonzástényezők, attrakciók, helyi termékek hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Táji adottságok kihasználása, vonzerőt eredményezhetnek • Felértékelődik, vonzóbbá válik az ún. kisvárosi életforma • Városképi, arculatfejlesztési igény fellépése -Megújuló energiaforrások széles körű alkalmazásának térhódítása • A nemzetközi és hazai gazdasági és társadalmi együttműködési készség növekedése • Az új, smart technológiák gyorsabb felzárkózást jelenthetnek • Kialakuló kisvárosfejlesztési modellek – a slow városok, vonzereje, hatékonysága nő	• -Az M30-as autópálya, kedvezőbb városfejlesztési lehetőségeket teremt más településeknek is • Természetes növényállomány további degradációja • Talajpusztulás (defláció révén), termőréteg csökkenés, lakóterületek porterhelése, szikesedés -Klímaváltozás miatt várható aszályosodás, • Településközi együttműködési készség hiánya, gyengesége • Degradálódott területek további állapot romlása • Örökségvédelmi oltalom okozta fenntartási/felújítási nehézsége

VI. Összegzés

Putnok és Szikszó stratégiájának hatékonyság összevetése

Alapvetően mindkét város esetében egyértelműek a fejlesztési törekvések. Mindkét település előre mutató városfejlesztés mentén dolgozik. Jelentősebb különbséget a szemléletmódban vélek felfedezni. Míg az egyik település csupán a fejlesztési irányokra koncentrál, a másik település-Szikszó-a fejlesztési irányok mellé eszköztárat is rendel a településmarketing eszközei közül. Szikszó fejlesztési stratégiájában sokkal inkább észrevehető az alulról szerveződés, mint Putnokéban. Nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a város lakossági véleményének, a civil szféra érdekeinek. A vizsgálódó sokkal inkább érzi emészthetőbbnek, érthetőbbnek, „felhasználó barátabbnak”, mint a másik települését. Putnok fejlesztési stratégiája is jövőorientált, mégis végig olvasása után az olvasó nem érzi benne az emberközpontúságot. A marketing szemlélet hiánya kétségkívül a tervükben. A célként meghatározott fejlesztések minden kétséget kizáróan a település és a lakosság javát fogja szolgálni, viszont a leírtakból személy szerint jómagam hiányolom az egyén jólétének megfogalmazását. Emiatt kissé „felülről” irányítottnak érzem a stratégiájukat, ami egyébként világos és tökéletesen pozicionált.

Településmarketing használata

Mindkét város rendelkezik infokommunikációs eszközökkel, weboldal, facebook oldal. Szikszó azonban egy mobil applikációt is üzemeltet, ami minden mobiltelefonról könnyen és jól konfiguráltan érhető el. Ez Putnok esetében még hiányzik. Szikszó alkalmazása Szia Szikszó néven érhető el. Az alkalmazás abszolút a településmarketing szellemiségében íródott. Szinte észrevétlenül promotálja a várost a felhasználónak. Hírekkel, programokkal, játékokkal tartja fenn folyamatosan az érdeklődést. Azt gondolom ennek azért van különösen nagy jelentősége, mert a vidékfejlesztés egy hosszadalmas, szinte soha véget nem érő feladat. De a közember, folyamatosan akar visszajelzést, folyamatosan számít eredményekre, érdeklődését szüntelenül fenn kell tartani. Kisebb, apróbb eredmények, programok, események propagandája révén egyfolytában azt fogja érezni, hogy a település és annak vezetése milyen sokat tesz érte, a lakosságért, a civilek érdekeiért. Ebben már összefonódik a marketing, a PR, a pszichológia, a közösség építés, az elköteleződés, végső soron a vidékfejlesztés. Annak számos pozitív hatásával, elégedettség elérése, közvetlen kommunikáció, elvándorlás megakadályozása.

Marketingorientált fejlesztés- modell

Szikszó nem titkolt célja, hogy sikeres mintaként álljon a települések előtt marketingorientált fejlesztés-modelljével. A modell megalkotója Piskóti István szerint a „kisvárosok fejlődési reneszánsz előtt állnak, hiszen a társadalmi trendek, különösen az egészség és környezettudatosság, az életmódváltási igények, a technológiai és gazdasági, üzleti folyamatok számos oldalról felértékelik, vonzó lehetőséggént megjelenítik a kis- és

középvárosokat, ösztönözve az elmúlt évtizedet leépülési, elvándorlási folyamatainak visszafordítását.”

A modell szerint a versenyelőnyökre, sikerre törekvő marketingorientált területfejlesztésben és menedzsmentben túl kell lépni a klasszikus gazdasági versenyképességi megközelítésen, alapelvein. Helyette egyre inkább – a hatékony erőforrásfelhasználás és hatásosság érdekében az együttműködve versenyzés megoldásait kell előtérbe állítani, egyre inkább az érintett szereplők társadalmi kooperációjának erősítésével. Kiindulópontjai a következő:

- helymarketing- társadalmi marketing olyan integrált megjelenése, ahol az üzleti és társadalmi érdekek, marketingmódszerek modell értékűen összehangolhatóak,
- egy hatékony innovációs-portfólió menedzselését támogató stratégiai és operatív marketingmegközelítés, program kialakítása, működtetése a megoldás,
- a hely, a város identitás, márka és imázs tudatos megalkotása – a tényszerű fejlesztés és kommunikáció révén – városmárka-portfólió létrejöttével a hely vonzerejét demonstráló, pozicionáló tartalom, versenyképességi alap jön létre, melynek célcsoportokban történő visszatükröződése, imázsa a magatartások, döntések alapvető meghatározója. Így válik az elégedettség alapú megközelítésen nyugvó identitás építés a sokelemű hely marketingmenedzsment rendszer központi elemévé,
- a helymarketing az együttműködve versenyzés klasszikus terepe.

Szikszó fejlesztési stratégiája teljes mértékben ezen tézisek alapvetéseire épül. A laikusok, civilek számára így elérhető közelségbe, érthető formában nyilvánulnak meg a fejlesztési törekvések. Ebben látom a program sikerességét.

Putnok számára -és minden település számára-ajánlatos lenne a marketingszemlélettel átítatott modell alkalmazása. Az egyébként tisztán megfogalmazott fejlesztési célok településmarketing eszközökkel való ráncfelvarrása sokkal inkább közelebbé vinné a stratégiát a lakosokhoz. Ez nagy segítséget jelentene az identitás kialakításában. Ezenkívül véleményem szerint arra kellene nagy hangsúlyt fektetnie a településnek, hogy a város gazdasági aktivitását elősegítse, amelyből a későbbiekben egyértelműen profitálni tudna. Nagy hátránya a közvetlen autópálya csatlakozás hiánya, azonban befektető barát környezetet létre tud hozni-kedvezményes telekár, vagy kedvezményes bérleti feltételek, meghatározott ideig tartó adókedvezmény-amelyek elősegíthetik az új foglalkoztatók betelepülését. Az elvándorlás megakadályozása miatt mindenképpen szükséges valamilyen innovatív lépés megtétele.

A kisvárosok lehetőségeit és veszélyeit befolyásoló releváns trendek, úgymint – a lakosság környezet- és egészségtudatosságának, a fenntarthatósági, a biztonsági elvárásainak növekedése, a nagyvárosok ezirányú kockázatai következtében megjelenő vonzerő-csökkenése, az alternatív városfejlődési koncepciók megjelenése, a vállalkozói szféra üzleti innovációorientáltságának, társadalmi felelősségvállalásának, kooperációkészségének erősödése és összefonódása, az Egyetemek új generációs térségi, társadalmi szerepvállalása (Piskóti-Morva 2022), az „alternatív-jellegű” újturizmus fejlődési, keresleti irányai (slow turizmus, Healthy Lifestyle, kreatív stb.) valamint az új üzleti marketingkorszakok (3.0, 4.0, 5.0 és a H2H), a társadalmi innovációk és a társadalmi marketingalkalmazások terjedése mind mind stratégiai válaszokra készítetik a kisvárosokat.

Mindezek összességében kedvező terepet jeleznek az ambiciózus, tudatosan fejlesztő, újra pozicionáló kisvárosi törekvések számára, hiszen a kisvárosi versenyképesség alapjai legalább olyan szélesek, legalább olyan sokrétűek, mint a nagyoké, de jól kell kombinálni azokat.

VII. Mellékletek

1. számú melléklet

Irodalomjegyzék

1. Albert Hirschmann: (1958) *The Strategy of Economic Development* New York: Yale University Press.
2. Barta
3. Boldrin-Levine: (2002) *Perfectly Competitive Innovation*. evine's Working Paper Archive , 32-56.
4. Douglass North: (1955) *Location Theory and Regional Economic Growth* The Journal of Political Economy 63. , 243-258.
5. Enyedi György: (1996) *Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában Ember – település – régió sorozat, 1. évf. 1. szám, Budapest , 120-123.*
6. Evsey Domar: (1948) *Capital Expansion, Rate of Growth and Employment*. 137-147.
7. Filep Bálint: (2008) *A nagyvárosok versenyképessége és térszervező funkciói, Phd értekezés 2008; SZIE Regionális-és Gazdaságtudományi Doktori Iskola*
8. Lars Peter Hansen: (1990) *Impications os Security Market Data for Models of Dynamic Economies; Regional policy in a changing word.*
9. Gunnar Myrdal: (1957) *Economic Theory and Underdeveloped Regions* 1957
10. John Maynard Keynes: (1936) *The General Theory of Employment, Interest and Money*; New York, Fellow of the King's College, Cambridge: Harcourt, Brace and Company, and printed in the U.S.A. by the Polygraphic Company of Americ
11. Káposzta József: (2011) *Regionális gazdaságtan* Budapest: Szaktudás Ház Kiadó., (2014) *Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései; www.rgvi.gtk.szie.hu*
12. Kollár Kitty (2012) *A hazai hátrányos helyzetű kistérségek főbb térgazdasági összefüggései; Gödöllő: Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola*
13. Lengyel I. – Rechnitzer J. (2004): *Regionális gazdaságtan. Budapest– Pécs: Dialóg Campus.*
14. Gunnar Myrdal: (1957) *Economic Theory and Underdeveloped Regions*
15. . McGrattan E. R.–Prescott E.C. (2000) *Is the stock market overvalued? Quarterly Review, Federal Reserve Bank of Minneapolis, Issue Fall , 20-40.*
16. Nemes Nagy, J.: (1990) *Területi egyenlőtlenségek dimenziói. Tér és Társadalom, 2. 15-30; (1998) Vesztesek- Nyertesek- Stagnálók/ A társadalmi- gazdasági változások regionális dimenziói. ; (2005)Társadalmi szemle 8-9 . Fordulatra várva – a regionális egyenlőtlenségek hullámai; In D. Z.–S. Ferenc, A földrajz dimenziói (old.: 141-158). MTA Földrajztudományi Kutatóintézet: Budapest.*
17. Nagyné Molnár, M. (2007/a). *Regionális egyenlőtlenségek.*
18. Péli László: (2013) *Növekedési pólusok főbb regionális gazdaságtani összefüggéseinek vizsgálata Magyarországon, Phd értekezés Gödöllő, SZIE*
19. Piskóti István: (2022) *Szikszó – a kisvárosi újrapozicionálási modell - marketingorientált fejlesztés, márkázás, arculat és közösségépítés*
20. Prescott, E.: (1998) *Business cycle research: methods and problems, Working Papers 590; Minneapolis: Federal Reserve Bank of Minneapolis*
21. Rechnitzer, János: (1993) *Szétszakadás vagy felzárkózás. A térszerkezetet alakító innovációk; Pécs: MTA Regionális Kutatások Központja ; (1994) Fejezetek a*

- regionális gazdaságtan tanulmányozásához; Győr-Pécs: Text-Print Nyomdaipari Kft; (1995) Vázlatpontok a településmarketing értelmezéséhez és kidolgozásához; Tér-és Társadalom, 9. évf. 1-2. szám
22. Rechnitzer J.- Lados M.: (2004) A területi stratégiáktól a monitoringig, Budapest–Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
 23. Roy Harrod: (1948) Towards a Dynamic Economics London
 24. . Schumpeter, J. A. (1912, 1980). A gazdasági fejlődés elmélete. Vizsgálódás a vállalkozói profitról, a tőkéről, a hitelről, a kamatról és a konjunktúraciklusról; Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó: Budapest
 25. Stöhr, W. B.: (1987) A területfejlesztési stratégiák változó külső feltételei és új koncepció; 1. sz. Tér és Társadalom , 96-113.
 26. Thoss, R.: (1983) Qualitives Wachstum in den Raumordnungsregionen der Bundesrepublik Deutsch; Veröffentlichung der Akademie für raumforschung und landesplanung No 104 , 1-23.
 27. (www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok 2024. 02.28. 17:25
 28. <http://magyarorszag.digitalcity.hu/digitalcity/entity/entityMainPage.jsp?dom=AAAABIOO&pri=AAAALJJW&egd=AAAAFFMO&efm=AAABFDUC> 2024.02.28 18:40
 29. : <https://hu.wikipedia.org/wiki/Putnok> 2024. 03.22. 18:05
 30. <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/ujTablo> 2024.03.11. 17:35;17:38; 17:41; 19:20; 20:12; 2024.04.07. 07:37; 07:42; 07:48; 2024.04.08. 13:10; 15:54; 2024.04.10. 14:15;
 31. <https://adoc.pub/putnok-varos-integralt-telepulesfejlesztési-strategiaja.html> 2024.04.16. 18:23
 32. https://szikso.hu/upload/userupload/5/files/GP-Szikso%C3%B3_KT0630_pi.pdf 2024.04.09. 16:40
 33. <https://www.bazpaktum.hu/bl.php?pid=19&> 2024.04.08. 10:52

2. számú melléklet

Bruttó hazai termék (GDP) beszerzési áron (TEÁOR03 szerint) (millió Ft)		
Év	Észak-Magyarország régió	Budapest régió
2000	1096006	4674463
2001	1258985	5351798
2002	1394712	6219332
2003	1543478	6534523
2004	1732352	7257262
2005	1809434	7915667
2006	1886009	8877141
2007	1989681	9440660
2008	2020802	10089148
2009	1907020	10280130
2013	2195525	11372362
2014	2384932	11982149

TEIR

Állandó népesség	
Év	Észak-Magyarország régió
2010	1240195
2011	1230702
2012	1221872
2013	1213644
2014	1205319
2015	1197230
2016	1189015
2017	1180750
2018	1172381
2019	1164460
2020	1157639
2021	1146329
2022	1138496

TEIR

Működő társas vállalkozások tevékenység szerint	Putnok 2021 (db)	Összes (db)	Működő társ. váll. tev. szerint %
Adminisztratív szolgáltatás	12	151=1	0,079470199
Építőipar	30	151=1	0,198675497
Feldolgozóipar	18	151=1	0,119205298
Szociális ellátás, Humán EÜ	20	151=1	0,132450331
Információ, kommunikáció	9	151=1	0,059602649
Ingatlan	4	151=1	0,026490066
Ipar (egyéb)	7	151=1	0,046357616
Kereskedelem, gépjárműjavítás	19	151=1	0,125827815
Mezőgazdaság	6	151=1	0,039735
Művészet	2	151=1	0,013245033
Oktatás	1	151=1	0,006623
Szálláshelyszolgáltatás	3	151=1	0,01986755
Egyéb	20	151=1	0,13245033
Összes	151	151=1	1

TEIR

Működő társas vállalkozások tevékenység szerint	Szükszó 2021 (db)	Összes (db)	Működő társ. váll. tev. szerint %
Adminisztratív szolgáltatás	25	386=1	0,064766839
Építőipar	55	386=1	0,142487047
Feldolgozóipar	22	386=1	0,056994819
Szociális ellátás, Humán EÜ	22	386=1	0,056994819
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	16	386=1	0,041451
Ingatlan	2	386=1	0,005181347
Ipar (egyéb)	23	386=1	0,059585492
Kereskedelem, gépjárműjavítás	67	386=1	0,17357513
Mezőgazdaság	21	386=1	0,054404
Művészet	12	386=1	0,031088083
Oktatás	19	386=1	0,049223
Szálláshelyszolgáltatás	9	386=1	0,023316062
Egyéb	32	386=1	0,08290155
Szállítás, raktározás	11	386=1	0,028497
Szakmai, tudományos tevékenység	49	386=1	0,126943
Víz,-szennyvíz kezelés	1	386=1	0,002591
Összes	386	386=1	1

TEIR

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Csomorné Dávid Anett
A Hallgató Neptun kódja: QX6TAK
A dolgozat címe: Területi egyenlőtlenségek az Észak-Magyarországi régióban fekvő Putnok és Szikszó vonatkozásában, az egyenlőtlenségek csökkentése településmarketing eszközökkel.
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: MATE Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék-és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem,

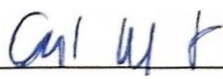
Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és - nem titkosított dolgozat a védést követően - titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év április hó 19. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő. A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő,

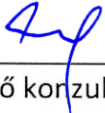
NYILATKOZAT

Csomorné Dávid Anett (név) (hallgató Neptun azonosítója: **QX6TAK**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2024. év 04. hó 19. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.